

RESPONSIO
THOMAE ERASTI,
AD LIBELLVM D. IACOB
COBI SCHEGKII, QVO
nuper *Anonymo* libri sui, de vna persona
& duabus in Christo naturis inter-
preti respondit:

IN QVA MOX AB INL
TIO DEMONSTRATUR,
Theologos Heydelbergenses & Vuirteber-
gicos in disputatione de presentia carnis Chri-
sti in omnibus locis, ac in ipsa quoque coena
Dominica, non dissentire amplius.

S VII^{te} 210

GENEVAE,
APVD IO. CRISPINVM,
M. D. L X V I I.

RESPONSIO D.

*Thomæ Erasti, ad libel-
lum D. Iacobi Sche-
gkii, &c.*

N N O superiore e-
ditus est liber, de vna
persona & duabus na-
turis in Christo, à præ-
stantissimo atque e-
ruditissimo Philoso-
pho D. Iacobo Schegkio, in quo suam
de carnis Christi in omnibus locis præ-
sentia sententiã doctè & copiosè expo-
suit. De hoc libro variæ fuerunt homi-
num opiniones ad me perlatæ. Quip-
pe aliqui opinabantur, eum substan-
tiam carnis Christi re ipsa & per se in
pluribus siue omnibus vno tempore
locis collocare. Alii, quibus notior e-
a.ii.

rat, contrarium cum docere ac sentire
suspiciabantur, iis moti coniecturis,
quas hîc recensere non libet. Quidam
peculiarem quandam opinionem ab
eo defendi arbitrabantur, quæ inter
vtranque partem media statueretur.
Plerique omnes, qui vel literis, vel co-
ràm de hac re mecum contulerunt, se
non satis assequi, quænam mens ipsius
esset, ingenuè fatebantur. Inter hos
fuisse aliquos scio, qui cùm paginas a-
liquot sine fructu perlegissent, reli-
qua inspicere noluerunt. Hi, quod D.
Augustinum aliquando dixisse refe-
runt, aiebant, nolle se eum intellige-
re, qui intelligi non vellet. His omni-
bus hoc respondi, videri mihi D. Scheg-
kii sententiam veritati consentaneã,
neque intelligere me, qua in parte V-
biquitati, corporis Christi substantiam
in multis aut omnibus simul locis po-
nenti, patrocinetur.

Accidit deinde, vt ex amicis vnus à
me vehementer peteret, vt ne grau-
rer Declarationem sententiæ Scheg-
kianæ

kianæ ad se perscribere, cui me difficile præbere nolui, propterea quòd compertum haberem, pro quibus, & ob quam causam id à me postularet. Ergò Declarationē illam sic cœpi scribere, ut interscribendum ad illos solos respicerem, quibus eam postulari nō nesciebam. Quorum ingenia cū mihi essent nota, totum me ad eorum captum accommodaui, multa iisdem propè verbis identidem repetendo, & omnia, quàm potui, apertissimè exponendo. Hac de causa comparationes aliquas attuli, minus fortè accuratas, at instituto consilio meo non modò idoneas, sed etiam necessarias. Neque in mentem mihi tunc venit, futurum esse, ut publicarentur, quæ per paucis ego scribebam.

Hanc scriptam Declarationem, etiam aliis quibusdam eo consilio communicavi, ut de summa rei, bonorum & doctorum aliquot virorum iudicia cognoscerem. Hi si utilem iudicauissent, emēdatam prius, & in aliam qua-

si formam transfusam, amputatis scilicet superuacaneis, additisque necessariis, in lucem venire passus fortè fuisssem. Verùm res longè aliter cecidit. Nam me inscio & inuito est publicata, id quod ideo factum dolui, quòd in hunc finē non esset à me scripta. Cùm primum exemplum accepi, per idoneum hominē ad D. Schegkium trāsmisi, & ne pudere me sententiæ putaret, authorem me esse indicaui, consiliūque meum in scribendo quod fuisset, exposui, ac tandem præter voluntatem expectationēque meam excusam significauī. Addidi etiā me, quāuis non hoc animo scripsssem, vt ederet, libenter reuocaturum, quæ minus rectè exposuisssem, defēsurum etiā constanter, quæ de ipsa causa rectè scripsssem. Quæ ideo commemorare me hīc oportuit, vt quæ deinde hac ipsa de re dicenda erunt, rectius intelligantur.

Ago autem gratias ex toto pectore Deo, quòd labor meus, (quem tam vtilē

tilem fore minimè vnquam speraui, quam fuisse nunc video) non omnino inanis fuit. Nam, vt alia omittam, hoc attulit ipsius publicatio cōmodi, quòd causam præbuit D. Schegkio, viro modis omnibus doctissimo, hūc alterum libellum scribendi, in quo sententiam suam, quæ paulò expressa fuerat obscurius in priore libro, tam apertè, tam perspicuè, tam doctè, tam grauitè explicat, vt desiderare ego nihil admodum possim. Quisquis infelicem de carnis Christi omni præsèntia contentione vero animi dolore deplorauit, meritò Deo per Iesum Christum Dominum nostrum gratias agat, quòd virū hunc excellenti præditum doctrina excitauit, qui controuersia fontes exponeret, atque modum huic rixæ statueret. Quoniam si verum est, quod D. Schegkiius constanter in vtroque scripto affirmat, Vuirtebergicos Theologos sententiā D. Schegkii de omni præsèntia carnis Christi, vt ab eo in vtroque libro exposita est, approbare, a.iiii.

7 & suæ opinioni consentaneam iudicare, dubitari non potest, quin lis tota diremta sit, quod sic patet.

Sententia D. Schegkii de præsentia humanitatis Christi in omnibus locis, (quod ad substantiam eius attinet, de qua sola litigatum adhuc est inter Theologos) in nullo diuersa est à mente & sententia Theologorum Heydelbergensium, ut mox planissimè demonstrabo. Cæterùm Theologi Vuirtembergici idem de hac disputatione sentiunt, quod sentit D. Schegkius, id quod in utroque suo libro sæpius testificatur. Concluditur hinc necessariò, alteros ab alteris non dissentire in hac re amplius. Non puto quenquam esse, qui de viri grauissimi D. inquã Schegkii fide dubitet. Ego profectò non possum mihi persuadere, eũ hoc de Theologis, quibus cum quotidie versatur, totiens affirmaturum fuisse, si non eorum ore audiuiisset, quod de ipsis tam scribit asseueranter, constanter, & sæpè. Neque ad priuatum aliquem hoc scripsit,

scripsit, sed ad Illustrissimū principem suum Ducē Vuirtebergicū, & per hunc ad omnes. Vt minus dubitare possis, loca ipsa ex D. Schegkio huc transcribā.

Primus locus est in libro de vna persona & duabus naturis in Christo, in præfatione ad Principem, qui sic habet: ¶ Quibus etiam eò magis confido, quod c. r. Theologis, doctissimis viris, meum scriptum tanquam doctrinæ suæ consentaneum, probari animaduertent. Si probare scriptū hoc suū Theologos animaduertit D. Schegkius, antequā publicum fecisset, apparet eos id prius legisse, atq; tanquā suæ sententiæ consonum collaudauisse. Quinimò in editionem libri non fuissent consensuri, siquidem doctrinam, quæ in eo proponitur, damnauissent. Et vt hunc aliquis cogitet ipsis insciis Francofurti excusum esse: (de qua re frustra hic disputem) posteriorem saltem, Tubingæ impressum, non negabunt sibi visum & approbatum prius esse, quā ederetur.

Alter locus est in peroratione eiusdem libri, vbi sic scribit: Quæ cum sint dictis & scriptis nostrorum Theologorum consentanea, manifestum est, opinor, &c. Notandum hic est, quod dicit, ea quæ in præsentē libro suo disputauerit, non scriptis tantum, sed etiam dictis suorum Theologorum consona esse. Deinde quod non simpliciter hoc affirmat aliis, sed Illustrissimo Principi suo, ad quem certè nūquam scripsisset, si non vera esse certò sciuisset, hoc est, si non ipsos eadem affirmantes audiuisset.

In posteriore libello mox in præfatione: Non igitur defendi, inquit, rem ullam absurdam, aut à veritate alienā, sed quid sentirem ego, quid sentirent illi nostri, qui accusantur nescio de qua vbiuitate, simpliciter & apertè proponere, & quædam etiam planius explicare volui.

Deinde fol. 49. hæc verba extant: Restat vt de modo præsentis Sacramentalis dicamus, & hac de re nostram declare-

declaremus sententiam etiam, quæ nostrorum quoque Theologorum sententiæ est consentanea. Hæc Schegkius.

Porro constat ex toto libro ipsius, quem de hac re scripsit, ipsum absolutam corporis Christi præsentiam in Cœna non admittere. Talem fere præsentiam corporis Christi in Cœna sua esse scribit, qualis est Solis apud nos, nisi quod splendor Solis cum corpore eiusdem non faciunt vnum personale indiuiduum, id est, præsentiam ponit non corporalem, sed *ὑπερσυστατικήν*, ut postea demonstrabitur. Nunc monuisse sufficit, eum præsentiam corporis, quatenus corpus vel substantia talis est, modis omnibus negare, adeoque contendere, corporis seu carnis Christi absolutam præsentiam nihil nobis prodesse. Si ergo idem sentiunt cum D. Schegkio illi Theologi, hoc sentiunt, Christum humanitatis suæ substantia in cælo duntaxat esse, & non simul etiam hic in terra. At idem cum D. Scheg-

gkio sentiunt, aut non diuersum ab ipso, vt verba eius testificantur.

Præterea, quibus illi argumentis hætenus visi cunctis propemodū sunt, corporalem siue substantialem, siue substantiæ corporis Christi præsentiam probare voluisse, ea sic interpretatur D. Schegkius, vt eorum interpretatio cum sententiâ nostra pulchrè cōgruat. Hanc autem interpretationem asseueranter ait illorum Theologorū esse, atque ita ipsos velle intelligi, quæ de Maiestate Christi, de Sessione eius ad dexteram Dei, & personali vnione disputant. Quod cū aliquoties in vtroque libro scribat, dubitari à nullo sanæ mentis potest, quin ex ipsorum ore & confessione scribat. Porrò vt rem ita habere quemadmodum dixi, vniuersi perspiciant, atque sine labore aliquo locos inspicere valeant, non pigebit me ordine plerosque indicare. Ac primum de Sessione ad dextram, deinde de Maiestate.

In Præfatione libri de vna persona &

na & duabus naturis in Christo ad illustrissimum Ducem Christophorum Vuirtebergicum, in explicatione articuli noni, cum ostendisset Humanitatem Christi non per se ubique esse, sed idè ubique per accidens dici, quia habeat personaliter unitam naturam ubique presentem, addit. Hanc *ἐκείνην* partim personalitate, partim modo maiestatis, partim scissionis epitheto, ad dexteram Omnipotentis, exprimunt nostri Theologi. Apertè hìc ait, eos per hanc phrasin, sedet ad dexteram, hoc intelligere, Humanitas Christi habet omnipresentem naturam sibi personaliter unitam: per se autem, & in se ipsa non est omnipræsens, sed in certo solum loco vel ubi, atq; per accidens solum ubique dicitur esse. Et ne quis putet, sic humanitati accidere omnipræsentiam, ut subiectum huius facta sit, quemadmodum caliditas ab igne in aquam impressa, in aqua ut subiecto suo inhaeret, dicit, eam non sic per accidens esse omnipresentem, ut cum a-

quam per accidens calidam dicimus. Similem locum inuenies, fol. 44. & 60. Et constat aliàs ex scriptis illorū Theologorum eos sæpè personalem vnionē cum sessione Christi ad dexteram confundere, atque vnum pro altero ponere, quàm scitè rectèque id faciant, aliorum esto iudicium.

Alio in loco eiusdem libri sic scribit: At sedere, id est, regere, absolute prædicatur de Christo, qui est filius Dei, cum assumpta natura & personaliter sibi vnita omnia gubernans. Et mox, Scriptura igitur plenam & perfectam administrationē & regnum Christo adscribit, per sessionem hanc ad dexteram Omnipotentis, quæ nihil aliud est, quàm filius Dei consortio personali assumptæ humanitatis gubernans omnia. In Responsione, pag. 13. Per se humanitas Christi est in cælo: quod si sit etiam vbique, per accidens erit, propter vnionem scilicet personalem, quam habet cum Verbo. Modum paulò antè exposuimus. Hūc modum
alii

alii aliis verbis exprimunt, vt Maieſtatis, ſeſſionis ad dexteram Dei, exaltationis ſupra omnia, vt impleret omnia: qui cum hoc noſtro coincidunt.

Vt rectè hæc intelligantur, ſcire oportet eum pag. 9. & 10. modum expoſuiſſe, quo Humanitas Chriſti per accidens perſonaliter vbique poſſit dici. Modus autem hic eſt, ſi vno quaſi verbo complecti velimus, quòd videlicet idẽo dicitur humanitas Chriſti vbique eſſe perſonaliter, quia pars eſt perſonæ Chriſti vbique ſua diuinitate præſentis, atque omnia vbique non ſine humanitatis conſortio, ſed cum eiusdem conſcientia & conformi voluntate adminiſtrantis, id eſt, omnia in perſona totius Chriſti gubernantur. Chriſtus enim ſiue perſona Chriſti id eſt, quod per ſe vbique eſt: at Diuinitas id eſt, quovbique eſt: Humanitas autẽ, neque perſona eſt, neque eſt id quod vbique eſt, neque id quo vbique eſt Chriſtus. Proinde per accidens perſonaliter ſiue in perſona vbique eſſe di-

citur. Hunc modum, inquit, alii, nempe Vuirtebergici Theologi exprimunt aliis verbis, scilicet Sessione ad dexteram patris: Maiestatem Christi nomine, quæ per Sessionem ad dexteram significatur, & exaltatione supra omnia.

Non minus aperte fol. 41. eadem hæc scribit, in hunc ferè modum: Quoniam humanitas Christi suæ mentis ac voluntatis *ὑπερυψία* confociata est diuinitati, propter unionem personalem, sessionem ad dexteram, & Maiestatem Christi, dicimus Humanitatem eius ubique præsentem esse, *συμπερύψια* scilicet gubernationis (propter quam subiecta dicuntur omnia potestati Christi) quæ nostri Theologi volunt intelligi modo maiestatem, non absoluta ratione, & modo essentiae humanitatis, quæ localiter non sit ubique: sed, ut dictum est alias, sit alicubi, qua maiestate significatur eminens dominatus humanitatis Christi, cui obediunt omnia. At dominatus *ὑπερυψία* quiddam est. Nam absque *ὑπερυψία* Potentia & Maieestas intelligen-

gi nequit. Maiestas, inquit, significat dominatum Christi, qui absque *ἐνσφύσει* nō potest intelligi. Intelligūt ergo per Maiestatem Theologi illi, Christi dominatum, quatenus omnia gubernat. Significat etiam Sessio ad dexteram, rerum omnium gubernationem, ut antè dictum est.

Iocus alius admodum illustris extat fol. 51. quo in loco cū dixisset nō sequi, corpus Christi quod traditum est pro peccatis nostris, est in Sacramēto: Ergo corpus Christi absolutum est in Sacramento, quemadmodum non sequitur, Sol quatenus illuminat, præsens est oculis: Ergo Solis corpus absolute præsens est nostris oculis. Hæc, inquam, cū dixisset, addit: Et hoc est, quod nostri dicunt, corpus Christi verum esse in Sacramento, at non corporaliter, vel localiter, sed spiritualiter, quemadmodum nos iam *ἐνσφύσει* & relatione expressimus, illi modo Sessionis ad dextram volunt intelligi. Quid potest apertius dici & clarius: Cū dicūt
b. i.

Theologi, inquit, nostri, corpus siue humanitatem Christi, quomodo ad dexteram Dei patris sedet, ubique, & in Sacramento esse, hoc volunt intelligi, dominatum humanitatis Christi, non autem absolutum corpus eius, ibidem esse.

Postremò illum quoque locum proferre libet, qui pag. 56. habetur, vbi cū dixisset quosdam Sacramento Cœnæ perperam affingere absolutam rationem quandam ^{σῆμα}, (quàm velim hæc legi & expendi ab illis, qui Christum aiunt his verbis, Hoc est corpus meū, substantiam Sacramenti absolutam, sequentibus autem, quod pro vobis datur, vsum describere voluisse) hæc adiicit: Sumere, Comedere, ^{ἐσθῆναι} est. Corpus, quod pro vobis traditur, non absolutū, sed ^{ἐσθῆναι} absoluti declarat. Nā de pane nō prædicatur corpus per se & absolutè, vt somniant quidam, sed per accidēs, nempe ratione ^{τῆς θεοποιήσεως} prædicati, quo significatur saluifica ^{σώζουσα} corporis Christi, non autem absoluti

soluti corporis localis quędam pręsentia, qua corpus ipsius in cęlo iam est, & prius erat in terra. Sed de duplici modo pręsentię suprā dictum. Pręsentiam porrò humanitatis personalem, item corporis hanc Sacramentalem, vnione personali, & modo Maiestatis nostri Theologi exprimunt.

Theologos Vvirtebergicos ait corporis seu humanitatis Christi Sacramentalem pręsentiam nomine Maiestatis definire, de qua nimirum in cōmemoratis verbis loquitur. Loquitur autem non de pręsentia corporis absoluta, sed de pręsentia, quę efficacitate & merito corporis Christi pro nobis definitur. Ergo cū dicunt, corpus Christi modo Maiestatis adesse in Cęna, hoc volūt significare, corp^o Christi mortis suę merito seu saluifica operatione in Cęna præsens esse, idq; nos quoque sētimus & docemus. Somniare quoque dicit illos, qui sibi persuaserunt, corpus absolutum de pane prædicari. Prędicari enim de pane corpus, b.

b.ii.

non quatenus corpus est, sed quatenus pro nobis traditum est in mortem. (Hoc enim significat corpus ratione *ἡ ὁμοιωμένη* prædicati de pane dici, ut ex nuper citato ipsius testimonio liquet.) Quocirca non corporis substantia, se d d, quod corporis traditione partum nobis est, in Cœna nobis est præsens quod saluificam *ἐνέργειαν* D. Schegkius nominat.

Itaque si Theologi illi per phrasedistitas aliud nihil probare student (quam Theologi nostri non concedant, vnionem personalem, & maiestatem Christi, quam Sessio ad dexteram Patris omnipotentis significat, nihil differre) quam duarum Christi naturarum personalem vnionem, & Christi dominatum, siue præsentiam totius persone *ὑπερσυντακτικῶν*, quemadmodum passim D. Schegkium affirmare sine omni ambiguitate videmus, iam inter nos conuenit, & pax facta est. Sanè non necimus, eos nuper formulas quasdam loquendi usurpare cœpisse, quas plurimi
in

in officina D. Schegkii natas putant, et si eas non ubique similiter propositę causę accommodare, sed ex eis plura interdum concludere velle videantur, quam D. Schegkii concludat, vel concludi ex eis rectę possit. Siue igitur ab ipso mutuati eas sint, siue excogitauerint ipsi, parum refert, modò sic intelligant, ut eas exposuit D. Schegkii.

Proinde cum non sit veritus D. Schegkii Illustrissimo Principi suo, & per hunc totum mundo non semel affirmare, Vvirtebergicos Theologos idẽ secum de carnis Christi omnipręsentia sentire, ambigi non potest, quin sententię huius suę certus sit, adeoque ex ipsorum propria confessione hoc habeat, de quę ipsis scribat. Quod si ita est, ut esse non dubito, atque in sententia permanere volent, ut mihi polliceor, inuenta pax est, nec erit hac de re inter Theologos Heydelbergenses & Vvirtebergicos contentio amplius vlla. Etenim idem cum D. Scheckio sen

tiunt & senſerunt ſemper Heydelberſes, id quod libri ab ipsis editi & ſcripti firmiſſimè probant. Si verò perrexerint Vvırtebergici aliter ſcribere, quàm adhuc ſcripſit D. Scheckius de præſente controuerſia, intelligent omnes homines, eos aliud in animo ſentire & apud priuatos profiteri, atque aliud palàm ſcriptis proponere, quod deinceps eos non facturos mihi prorsus perſuadeo.

Dixi ſuprà, D. Schegkii ſententiã in nullo diſcordare à mente Heydelbergenſium Theologorum, id quod eſt veriſſimum, ſi de vtrorunq; ſenſu intelligatur dictum. Nam in loquendi formulis, fateor, non nihil eſt diſcriminis, dum Heydelbergenſes pro more antiquorũ & recentiorum Theologorum, imò ſacræ Scripturæ aut Spiritus ſancti malũt loqui, D. Scheckius autẽ Philoſophiæ & ſcholasticorum phraſes magis ſeruat. De qua re, poſtea me aliquid dicere oportebit, plura hĩc non adferam. Hoc in præſentia ſatis eſt monuiſſe,

nuisse, in sensu discrimen aut diuersitatem nullam esse, vtut rem eandem nō similiter vtrique explicent. Iam certū est cōtroyersia de omnipræsencia carnis Christi decisionem, secum adferre alterius illius disputationis, de præsencia in cœna Dominica, explanationē. Nam qui de illa rectè est institutus, in hac errare non facilè potest. Quod cum D. Schegkius videret, quò hic etiam nō deesset Ecclesiæ Dei, modum præsentię corporis Christi in sua cœna fusè admodum & accuratè explicauit. Hunc cū scribat D. Schegkius etiam Vvirtebergicos approbare, ne hic quidem dissensio aliqua superest.

Horum, quæ dixi huc vsque, summa hæc est: D. Scheckius idem nobiscum sentit de corporis Christi omnipræsencia, vt mox certissimè demonstrabo. Hanc ipsius sententiam, vt suæ consonam, laudant & approbant Theologi Vvirtebergici, vt demonstratum paulò antè fuit. Proinde nulla poterit porro esse dissensio aut contentio de cor-

poris Christi vbiquitate inter Heydelbergenses & Vvirtebergicos. Nō enī, puto Vvirtebergicos nunc in Heyldelbergenſibus aut quibuſlibet aliis damnatos eſſe, quod nuper in D. Schegkio probarunt. Stultitia eſt, (inquit Vigilius Martyr lib. 4. contra Eutyche) idvelle refutare, quod pariter cōuincere non negare. Nec puto etiā Heydelbergentes ſentētiam ſuā deprauatos, vt quod adhuc rectè docuerunt, mox malè mutēt. Quod ſi aut bonā hi ſentētiam mutauerint in malam, aut illi, quod in D. Schegkio probāt & laudant, in aliis damnauerint, cognoſcet totus mundus clarè & apertè, vtri ſint turbarum & rixarum in Eccleſia auctores futuri & patroni. Ego de vtriſq; mihi polliceor, ac Deo Opt. Max. gratias per Ieſum Chriſtum ago, quod pacis fenestras aperire nobis dignatus eſt.

Porro nunc illud mihi declarandū ac demonſtrandum eſt, D. Schegkii ſententiam, de corporis Chriſti vbiquitate,

quitate non esse dissentaneam à mente atque doctrina Heydelbergensium Theologorum. Quod ut faciam commodius, primùm nostram sententiam breuiter, at perspicuè tamen, proponam. Deinde non aliter sentire D. Schegkium ostendam. Postremò ad reprehensiones quoque respondebo. Et ne in verbis aliqua maneat obscuritas vel ambiguitas, ante omnia monitum Lectorem volo, hæc nomina, scilicet Iesus Christus, Homo Christus Filius hominis, totam mihi significare personam, non alterutram naturam tantum. Etenim naturas, vocabulis Humanitatis & Diuinitatis plerunq; exprimam.

— Ergo Christum credimus ac dicimus esse hypostasim, siue personam vnam, in duabus integris & inconfusis naturis, Diuina scilicet atque Humana inseparabiliter subsistentem. Et verbum, quod ab æterno fuit persona, nō personam, sed naturam humanam assumpsit, quæ præexistenti Verbo mi-

nimè sic accidit, quomodo rei naturali
subsistèti iā accidere aliquid solet. Nō
enī accidētis & subiecti vna est hyposta-
sis, quē admodū vna est hypostasis Diui-
ni verbi & assūptæ ab eo Humanitatis.

Proinde duas in Christo naturas sic
vnitas credimus, vt ex eis vna facta sit
hypostasis, siue p̃sona siue indiuiduum:
at non vna natura. Man sit enim in vni-
one vtraque integra & inconfusa, vt
nec Diuinitas in Humanitatem muta-
ta, nec Humanitas in Diuinitatē trās-
formata sit. Et si autem idem hoc in v-
nionē corporis & animæ verū est, atq;
hactenus similitudo pulchrè quadret,
in eo tamē differētia ingens est, quòd
nō facta est ex Diuinitate & humanita-
te tertia essentia, vt ex animo & corpo-
re, Homo. Cæterum licet vtranq; natu-
ram in vnionē suā substantiam, vnā
cum suis proprietatibus essentialibus
omnibus retinere cōstāter sentiamus,
non tamen non firmissimè simul credi-
mus, easdem illas naturas secundum
E S S E hypostaticum inseparabiles es-
se.

se. Detestamur quoque error em illorū
qui personæ vnitatē in Christo re ipsa
dissolubilem esse aut fore opinantur.
Nunquam enim & nusquā post assum
ptā humanitatē fuit, est, erit filius Dei,
vbi idē nō etiā verē filius hominis sit.
Quocirca cū distinctas esse in Christo
naturas, earūque proprietates dici
mus, personæ vnitatē minimē vel diui
dimus, veldiuiduam esse putamus.

Etenim natura Diuina infinita
est, omnipotens, immensa, vbique es
sentialiter præsens, & nullo tamen in
loco inclusa: Humana autem finita est
& circumscripta: figurata siue organi
ca: & per se neque omnipotens, neque
in pluribus simul locis essentialiter
præsens: sed ī vno solo loco, tēpore vno,
tota comprehensa tenetur. Quocirca
rectē dicimus, Christum vbique præs
entem esse: & eundem nihilominus
absentem etiam esse, vnā cum sacris li
teris & vniuersa Christi Ecclesia ortho
doxa affirmamus. Idē enim Christus se
cū dū Diuinitatis essentiā actu præsens,
& secundū humanitatis essentiā actu

absens à nobis est. Nec esse possibile dicimus, vt substantia finita atque a deò corporea, quæ partes extra partes habet, hoc est, quæ ex membris quantitate, figura, sitûque inter se discrepantibus constat, (qualem esse hodie etiã corpus Christi nullus, vti confido, dubitat) re ipsa & actu plura simul siue loca siue, Vbi, occupet.

Quod ad loquendi formulas attinet, toti personæ Christi rectè tribui dicimus, quæcunque ambæ naturæ inter se communia habent, simulque operantur, vt cùm Christum dicimus esse Salvatorem, Mediatorem, Iudicẽ, Regem. Conueniunt hæc vtrique naturæ quidem, sed non eodem tamen modo, verùm sua quadã ratione propria vtrique. Atque hæc prima sit Regula.

Secundò, tribuuntur rectè toti personæ, quæcunque vnius naturæ propria sunt & peculiaria: vt pati, propriũ est humanæ naturæ, passum tamen rectè dicimus Christum. Sic rectè dicimus Christum esse creatorem, quæ tamen

men actio propria est Verbi, non carnis Christi.

Tertiò, vni naturæ tribuere sæpè solet scriptura, quæ vel ambabus communia sunt, vel eius, de qua sermo est, propria existunt. Mediatorem & Redemptorem vocamus totum Christum, atque carne quoque Christi pro nobis tradita, liberatos nos dicimus.

Quartò, quæ vnius tantum naturæ propria sunt, ea toti quidem personæ tribui possunt, vt antè dictum est: at alteri naturæ verè tribui non possunt. Nullus enim concessit Diuinitatem initium habere: finitam & circumscriptam esse: aut humanitatem immensam & æternam esse: atque res cunctas creauisse. Illa enim humanæ, hæc Diuinæ cum sint naturæ propria, alteri non possunt accommodari propriè & verè.

Cum hac nostra sententia pulcherrimè congruit Regula illa nulli non cognita Theologo, qua Christus Vbique totus esse dicitur, at non to-

tum Christi. Non aliud quippe significat, quàm Christum, vbicunque sit secundum Diuinitatem, secundum quã vbique est semper, non sic adesse, ac si à sua humanitate, quæ certo comprehenditur spacio, vel, Vbi, separatus fore ac diuisus sed sic eum adesse, vt verum, Deum pariter ac verum quoque hominem. Nam simul ac alicubi cogitatur esse Diuinitas Christi abs Humanitate sua separata, cogitatione mox Persona Christi discerpta est. Nos autem personalem vnionem inseparabilem & indissolubilem esse certò scimus & credimus. Quamobrem etsi humanitatis essentia non in omni loco verè & essentialiter adest, vbi Christum Diuinitate sua præsentē esse dicimus, Vnionem tamen naturarum non dissoluimus.

Etenim vt nullus putat, hominis partes omnes videre, audire, ambulare, intelligere, quia videlicet homo oculis videt, auribus audit, pedibus ambulat, animo seu mente intelligit: sic
nemo

nemo putare debet omnes Christi personæ partes ubique esse *ἑσθλὸς*, quia Christus diuinitate sua ubique esse recte dicitur. Nam ut homo est, quod audit, videt, ambulat, intelligit: aures autem, oculi, pedes, animus, quibus audit, videt, ambulat, intelligit: Sic etiam Christus est, qui ubique est: at Diuinitas ipsius est, qua ubique est: non autem humanitas ipsius. Hæc enim est, qua Christus est ac dicitur natus, passus, mortuus, resurrexisse, ascendisse supra cælos hos visibiles, in iisdem cælis circumscriptus ac finitus esse, & denique ex his ad iudicium visibiliter venturus. **Exempla** hæc non ipse finxi, sed à D. Vigilio sum mutuatus, qui talibus idem negotium in lib. 2. contra Eutych. declarat. Nec aliter loquitur scriptura aliquoties. Dicit enim Christum passum carne, 1. pet. 4. Deum sanguine suo Ecclesiam redemisse, Act. 20.

Sapè Scriptura non effert per ablatium id, quo aliquid esse aut fecisse Christus dicitur, qui tamen loquendi

modus nobis est vsitatissimus, sed per dictionem *χρῆσται*, vt cū D. Paulus Rom. 1. & 9. Christum ex semine Dauid ortū prædicat secundum carnem. Nōnunquam solet vti particulis *ἐκ* & *ἐν*. Aliquando nihil horum addit, sed simpliciter loquitur, ac si nos hominem videre dicamus, nulla oculorum mentione facta. Sic scribitur Deus gloriæ crucifixus, mortuus, sepultus carne scilicet vel in carne, vel secundum carnem. Sic ipse de se ipso loquitur, Ego sum antequā Abraham erat. Ego & pater vnum sumus. Ero semper vobiscum, & nempè diuinitate mea. Omnes istæ orationes rectè toti attribuuntur psonæ, quod ei ratione alterius naturæ solū conuenit. De tota persona dicit Scriptura, Christum reliquisse mūdum, abiisse à nobis: & eundem non deseruisse nos: quoniam Persona Christi naturam in se habet, qua per se & essentialiter nobis adest semper: & habet eadem in se naturam aliam, qua per se & secundum essentiam eius à nobis abest

abest. Abest enim à nobis nunc substantia humanitatis, nec deserit nostra substantia Diuinitatis suæ. Itaque ut qui hominem tantum oculis videre, ac tantum manibus scribere dicit, non hoc dicit, solos oculos videre, ac solas manus scribere, excluso homine: sic qui dicit Christum Diuinitate tantum nobis ubique præsentem adesse, non dicit solam nobis adesse Christi Diuinitatem, sed Christum totum nobis per Diuinitatis suæ substantiã adesse.

Haud aliter aut locutos fuisse aut sensisse olim omnes veteris Ecclesiæ Doctores, tam est omnibus in eorum scriptis versatis notum, quàm quod est notissimum. Usurpant hi quoque omnes prædictos loquendi modos, ut dicant Christum carne abesse, secundum carnem abesse, per carnem abesse. D. Augustinus, cui post sacras literas tota semper Ecclesia Christi plurimum tribuit, in exposit. cap. 3. Ioannis: Carne hîc erat, in cælo erat Diuinitate, imò Vbique Diuinitate. Item tractatu

78. Sed à quib⁹ homo abscedebat, De⁹ nō recedebat, & idem ipse Christus homo & Deus. Ergo & ibat per id quod homo erat, & manebat per id quod Deus erat. Ibat per id quod vno loco erat, & manebat per id quod vbique erat. Idem: Quis non derelictus in inferno? Christus Iesus, sed in anima sola. Quis resurrecturus triduo iacuit in sepulchro? Christus Iesus, sed in carne sola.

Idem in epistola ad Dardanum, preclara habet testimonia: sed magis vritur phras^{is}, secundum carnem, secundum diuinitatem. Et Homo quippè Christus, inquit, illo die secundum carnem in sepulchro, secundum animam in inferno futurus erat. Deus verò idē ipse Christus vbique semper est. Hac sententia in ea epistola non semel tantum posita est, sed sepius, vt ne excidisset, ei quis putet ab ipso repetitur. Idē tractatu in Ioannem 102. Reliquit mundum corporali discessione, perrexit ad patrem hominis ascensione, nec mundum

dum deseruit præfetię gubernatione. Item alibi: Vna enim persona Deus & homo est, & utrumque est vnus Christus Iesus, vbique per id quod Deus est, in cælo autem per id quod homo. Alia sunt præterea testimonia omnino plurima in Augustino, quæ ab aliis producta sunt, nos iam ex aliis quibusdā pauca quædam adiiciemus.

Syrillus in Ioan. cap. 21. lib. 11. Quare cū Deus & homo Christus verē sit, oportuit eos intellexisse ineffabili Dei potestate vna cum eis semper futurū, etiam si carne abesset. Cap. 22. Nihil ergo accidere vobis potest mali, ait, si carne abfuero, cū Deitatis meæ potestas, quæ voshucusque seruauit, in posterum etiam seruatura sit. Et paulò post: Hoc enim solum modo pacto, etiam carne abfēs, suos seruare poterit. Et alibi: Non enim conuersari cum Apostolis carne poterat, cū ad patrem ascenderit. Idem lib. 9. Credere autem oportet fideles, quauis à nobis corpore ablit, virtute carnis suæ & nos guber-

nari, adesseque semper ipsum omnib⁹
qui eum diligūt. Et mox: Nam quem-
admodū quando vt homo in terra con-
uersabatur, tunc etiā cælos implebat,
& angelorum consortia non relinque-
bat: Eodē nunc modo cū sit in cælis
cum carne, terrā tamen replet, & cum
eis est qui eum diligunt. Obseruandū
autem est, quia quamuis secundū car-
nem solummodo abiturus erat (adest
enim semper virtute Deitatis, vt dixi-
mus) modico tamen tempore cum di-
scipulis se futurum dicebat, apertē sei-
psū nominans, ne quis in duos filios
Christum diuidere audeat. Et cap. 22.
de discipulis loquēs, ait, Quibus cum,
etsi non corpore, virtute tamen Deita-
tis vnā semper & fuit & futurus est. Itē
cap. 3. lib. 11. Etsi abest corpore, Patri
pro nobis apparēs, ac à dextris eius se-
dens, habitat tamē in sanctis p^r Spiritū.

Vigilius nihil prope aliud agit v. li-
bris cōtra Eutychen, quā vt quomo-
do præsens absēsq; idem sit Christus
exponat, atq; sic naturarū discrimina
explicit

explicet: Dei filius, inquit, secundū humanitatē suā recessit à nobis, secundū diuinitatē suā ait nobis, Ecce ego vobiscum sum, vsq; ad cōsummationē sēculi. Et mox: Quos reliquit & à quibus recessit humanitate suā, nō reliquit neq; deseruit Diuinitate suā. Nihil opus est, vt in præsētia plura vel ex Vigilio, vel aliis proferā testimonia, q̃ ab aliis abū de factū scio, vt cui ppositū fuerit p̃cipue, hoc ostēdere, Veteres Ecclesiasticos scriptores haud aliter ferē loqui, quā nos loquimur. Nec facere tamē possum vel etiā debeo, quin mentionē ad extremū hīc faciā illius loci Vigili, ex lib. 4. cōtra Eutychem, qui vulgò iam notus est & illustris admodum, in quo præter cætera hęc etiā legimus: Circūscribitur loco, per naturā carnis suæ: & loco nō capitur, per naturā diuinitatis suæ. Et post 3. aut 4. verius sic cōcludit: Hęc est fides & cōfessio Catholica, quā Apostoli tradiderunt, Martyres roborauerunt, & fideles nunc vsque custodiunt. Hic locus, quemadmodum e

tiam ille Augustini ad Dardanum, vbi scribit, Memoriterque recale, & fideliter tene Christianam confessionem, luculentè docent & demonstrant, hanc fuisse Catholicæ & orthodoxæ Ecclesiæ Christi ab ipsis vique Apostolorum temporibus constantem confessionem & fidem. Debet nos id mouere, vt ab ea non temerè discedamus, quæ & validissimis & indissolubilibus scripturæ nritur testimoniis, & summo eodémque perpetuo Ecclesiæ Dei purioris consensu comprobatur.

Summa eorum, quæ dicta mihi adhuc sunt, hæc est, Christum nos credere Personam esse vnā, quæ duabus inæqualibus & distinctis naturis constet, Diuina & Humana, inconfusè atque indiutisè vnitis. Non enim vsquam vel vnquam per se vel in se Natura humana subsistit, sed in sola Diuini verbi Natura, quæ assumendo eam fecit, subsistit, ac subsistet deinceps in sempiternum. Quanquam verò dicimus

mus & credimus, Diuinam in Christo naturam infinitam esse, omnipotentem, & Vbique secundum essentiam præsentem: Humanam autem finitam esse & circumscriptam, (utpotè ex anima & corpore Organico constantem) atque ideò in vno aliquo spacio quolibet tempore comprehensam: nihilominus constanter credimus ac dicimus etiam, hypostaticam earum unionem dissolubilem nunquam fore aut fuisse.

Eadem hæc, nisi D. Schegkii in utroque libro suo, quos de præsentē causā conscripsit, nobiscum confiteatur, paratus sum quoduis subire supplicium. Quippè in ambobus tam sæpe, tam constanter, tam disertè, eadem illa repetit inculcatque, ut dubitare de ipsius mente istantùm possit, qui vel non legit, vel prorsus non intellexit, id quod mox planissimè demonstrabo. Cæterum non est cur aliquis à me expectet probationem eorum, de quibus nulla nūc videtur esse inter Theo

logos controuersia, cuiusmodi hæc sunt: Personam Christi, Diuina & Humana constare naturis: Verbum ab æterno personam esse, atque in temporum plenitudine, non personam, sed Naturam humanam perfectam & integram assumpsisse, ideoque eam per se nunquam, sed in sola Verbi persona substituisse, hodièque subsistere: Vnionem hanc hypostaticam inseparabilem esse, ac nihilominus vtranque naturam absque cõfusione aut mutatione suam seruare substantiam, proprietates, actiones. De his & similibus nullam hodie litem esse inter Theologos suspicor. Etsi namque in disputationis furore aliqui discrimen proprietatum non satis viderentur appositè seruare, verbis tamen semper professi sunt, se id nunquam in animum suum induxisse.

Porrò tota de Vbiquitate corporis Christi disputatio, in hac quæstione, ceu cardine quodam, adhuc versata est, Vtrum caro Christi secundum substantiam

tiam suam siue essentialiter sit in omnibus locus præsens, sic, inquam, ut in cœna Dominica verè cum pane sacro inferatur in ora sumentium, piorum simul & impiorum. Equidem nostri Theologi, aliam præsentiam carnis Christi nullam oppugnarūt. Nec meminian alius quispiam nostris temporibus alium præsentiae modum reprehenderit in præsentis disputatione. Quòd si eorum aduersarii, non hanc dictam, sed aliam præsentiam defenderūt, nulla de causa inter se rixati sunt, magno multorum scandalo. Sanè quisquis confiteri noluit, corpus Christi cum pane sacro in cœna Dominica, essentialiter, corporaliter, realiter, (sic enim locuti sunt) ore corporeo recipi intra corpora nostra, is quemcunque aliàs præsentiae modum statueret, profanus, hostis veræ pietatis, Sacramentarius, phanaticus, corruptor sanæ doctrinæ, & desertor Augustinæ Confessionis appellatus fuit. *si ab aduersariis v. d.*

Hoc ergò in præsentia ostendere *in f. fo*

*in 60
lib. pauli d. 1. 2.
eodem pp. 1.*

volō, D. Schegkium vnā nobiscum docere, corpus siue humanitatem Christi vno tempore in vno loco seu, Vbi, contineri: ac non rectē eam actu secūdum essentiam in pluribus vel omnibus locis poni. Cēterū vt nihil lectorem remoretur, sed aperta & plana sint omnia, diligenter & fusē prius exponam, quid cum alii eruditi, tum D. Schegkii intelligant, cū dicunt, corpus Christi localiter esse in cālo: & localiter non esse in Cœna sacrosancta Domini nostri Iesu Christi, vel vbi que. Exponam similiter quid intelligat, cū dicit, corpus Christi absolutū, siue absolute consideratū, nō esse vbiq;: ex qua declaratione simul liquebit, quid absolute vocet corporis præsentiā. Itē quid velit nos intelligere p præsentiā act⁹ primi & act⁹ secūdi: sic etiā quid significēt hę phrasēs, corp⁹ Christi naturaliter, essentialiter, substantialiter alicubi est vel non est. Hęc vbi rectē fuerint explicata & intellecta, nihil supererit difficultatis porrò amplius.

Ari.

Arist. locū definit sup̄ficiē corporis ambiētis. Neq; cōcedit alias quā cor-
poreas substācias ī loco esse. Etsi enim
beatas mētes extra aspectabiles hosce
cēlos esse cōcessit, ī loco tamē esse nō
cōcessit, cum quia à corpore nullo am-
biri putauit, tum quia expertes quāti-
tatis esse præclarè intellexit. Ergo in lo-
co, iuxta Aristotelis mentē, illa tātū
sunt, quæ & corpus aliud ambit, & quo
rū quātitas mensurare potest quāti-
tē spaciū quod occupāt. Spiritus quāti-
tate prorsus carent, ideoq; in loco, siue
localiter alicubi esse hoc modo ne-
queūt. At corpus omne, quod à Spiritu
quātitate & partiū positu præcipuē
differt, & quod tam nō est possibile si-
ne quātitate fingere, quā non potest
figura absq; linea cogitari, in loco est.
Vtrū autē extra visibiles cēlos corpus
sit, quo beatorū ambiātur corpora, tūc
sciemus cū illō peruenerimus.

Alii quidā subtilius paulò definiūt
locū, ac dicūt, locū aliud nihil esse, quā
hoc spaciū, quod vnumquodq; corpus

pro sua quãtitate vel magnitudine occupat. Et sic est locus nihil aliud, quàm proprium cuiusque corporis, Vbi. Atque hoc modo in loco est omne corpus, siue in vacuo, siue in ambiente aliquo corpore esse cogites. Habet enim vnumquodque certam quantitatem, qua certum spacium sic occupat, vt extra id non exporrigatur. Quotiẽs igitur corpus dicimus in loco esse, siue localiter alicubi esse, hoc itelligimus, sub determinata & certa quantitate ibidem esse, hoc est, sic occupare sua magnitudine definitum spacium, vt verè dicere possis, partem ipsius extra illud nullã esse. Siue ergo dicamus corpus in loco esse, siue localiter alicubi esse, siue in suo, Vbi, esse, idem semper intelligere debet lector. Quicquid igitur sic alicubi est, vt extra certum spacium siue ambitum sua substantia reuera non sit, hoc dicimus in certo vel in certo, Vbi, existere, siue ambiatur ab alio corpore, siue non ambiatur. Et enim utrũ corpus aliquod sit in super-
caelesti

cælesti regione, ambiens beatorū corpora, superstitiosè inquirere, nec vtile est, nec necessarium. Hoc sufficit scire, primū quidem, nos in præsentī disputatione de corporibus præcipuè agere: Deinde etiā, nos cum D. Schegkio locum &, Vbi, pro eadem resumere, nempe pro spacio, in quo corpus aliquod sic est comprehensum, vt pars ipsius nulla extra illud reperiatur.

Quid locum vocemus, diximus. Ex quibus perspicitur, quid vocemus localiter alicubi esse vel non esse. Etenim localiter corpus etiam Christi alicubi est, cū in suo spacio sic est, vt ipsius pars nulla extra illud spaciū reuera existat. Quod ergo corpus nullibi est localiter, id corpus esse est impossibile. Quoniam impossibile est, corpus esse sine quantitate partes habente extra partes, præsertim organicum. Quis autem dicat aut fingat, corpus quantum & organicum nullum occupare spaciū? Recte ergo & consentaneè S. Augustinus sæpe scripsit, omne corpus

pus necessario in loco esse, ut si quis locorum spatia corporibus adimat, ipsa tollere corpora. Etenim corpus, quod spatium occupat nullum, nusquam est, atque ideo non est.

Quocirca cum D. Schegkian ait, corpus Christi localiter in caelo tantum esse, non arbitratur idem illud vere extra caelum quoque illocaliter esse. Etenim impossibile est, substantiam corpoream, partes habentem, numero, figura, situ, quantitateque distinctas, alicubi esse non localiter. Cum enim talis substantia partes habeat extra partes, hoc est, situ differentes, atque ideo una non occupet spatium siue locum alterius (hoc enim, si esset, non differrent situ, nec extra se inuicem existerent sed quantitatibus omnes expertes essent, ut Spiritus esse nouimus), quomodo, quaelo, possibile est fingere, ipsam sic alicubi esse, ut non certo ambiatur spatio, extra quod minimè sit? Equidè substantia omnis, cuius partes singulae suum determinatum occupant spatium,

necessario certò sic spacio tota cõpre-
henditur, vt verè dici possit, eius par-
tem extra illud exiltere. Quemadmo-
dum enim impossibile est dicere, par-
tem vnã esse, vbi alia est, (non enim
extra se, sed intra se essent) sic impossi-
bile quoque est fingere, totam alicubi
esse, vt non suum certum occupet spa-
cium, intra quod sic comprehēdatur,
vt pars eius nulla extra id existat.

In corpore Christi, quod nunc in
calis est, ad dexteram Dei patris se-
dens, nullus sanæ mentis negat caput
habere suum situm, suãque propriã
quantitatem, & conformationem, qui-
bus à manibus, pedibus, & cæteris par-
tibus omnibus distinguitur. Quocirca
nō est caput eo in situ & spacio, in quo
venter aut pedes, neque pedes illud
occupāt spaciũ, quod reliquum cor-
pus occupauit. Ergo quemadmodum
singulæ partes suum occupant certum
(pro figuræ & quantitatis suæ modo)
spaciũ, sic est necesse, vt totum quo-
que, vbicunq; est, de finito semper lo-
co, siue, Vbi, comprehensum sit. Hoc

autem dicebamus in loco esse, siue localiter alicubi esse, idcirco vbicunq; Christi corpus est, ibi localiter est: & vbicunque localiter non est, ibi secundum substantiam suam nō adest. Cū enim Vbique & semper partes habeat organicas, figura, quantitate & situ discrepantes, impossibile est ipsum sine his fingere. Impossibile ergo est etiam ipsum alicubi fingere non localiter, siue non in loco.

Ergo qui corpus Christi localiter in cælo esse dicit, atque idem nihilominus hīc in terra, vel in Cœna, secundum substantiam præsens adesse asserit nō localiter, hoc dicit, corpus Christi secundum substantiam in cælo duntaxat esse, in Cœna autem, non secundum substantiam (sic enim localiter adesset) ^{in cœna} efficacia, merito, gratia, Spiritu, (vel alio modo simili) adesse ipsū dicit. Hoc enim est corpus non localiter adesse, secundum substantiam non adesse. Si verò dicat, Christi corpus in cælo esse localiter, & nihilominus esset
putet

putet idem corpus eodem tēpore secundum substantiam suam actu hīc in terris adesse, attamē non localiter, planē cōtradicientia affirmat. Si enim localiter est in cælo, hoc est, si in determinato cæli siue spacio, siue Vbi continetur, actu & reuera secundum substantiam extra illud non poterit cogitari esse, siue localiter siue non localiter ibi esse ponatur. Nam si etiā alibi esset, iam aliquid ipsius, aut ipsum totum extra illud spacium esset. Præinde non esset ibi localiter. Idem ergo corpus, eodem temporis puncto, intra certum spacium esset comprehēsum, & nō esset intra illud comprehensum: in loco esset certo, & in eodum simul non esset: partes haberet extra partes, & partes non haberet extra partes: quantum esset, ac non quantum: finitum, & non finitum: circumscriptum, & nō circūscriptū: corpus & nō corp^o.

Ex quibus patet impossibile esse, vt corpus, quod sit alicubi localiter, simul vel ibidem, vel alibi possit esse nō loca-

d. i.

liter. At est non minus impossibile, vt corpus finitum, suis constans distinctis membris, (hoc est organicum) alicubi sit non localiter. Etenim solius Dei proprium est, non localiter esse, vbi est (est autē vbique) propterea quod nullibi sic est, vt non sit vbique simul totus, quod de substantia creata nulla cogitari fingique potest. Quis quæso, eò dementiæ veniat, vt substantiam corpoream organicam, & partibilem totam velit *diuisus* in pluribus simul esse locis? Quàm hoc simul est impossibile, vt corpus organicum sit indiuisibile, & non habeat partes extra partes, tam impossibile quoque est, vt partes eius in vno puncto omnes comprehendantur, sitūque non differāt.

Iam cū omnes nunc, vt arbitror, constanter affirmant atque credant, Christum ad dexteram Dei verè humanum, finitum & organicum corpus, carne & ossibus cōstans, retinere, (hoc enim ipse met de se ipso affirmavit, eū post resurrectionem discipulis se videndum

videndum & palpandum exhibuit, atque carnem & ossa se retinere, non in spiritum conuersum esse dixit) negari nullo modo poterit quin localiter id in cælo sit, propter veri corporis modum, ut inquit Augustinus. Etenim prorsus impossibile est, substantiam finitam & organicam, non esse loco vel spacio circumscriptam. Vnde non dubitauit D. Cyrillus affirmare, etiam Diuinitatem in loco certo circumscriptam esse, si verè sectionem & partitionem recipere ponatur. Argumentum Cyrilli tale est, Quod verè secari & parti seu diuidi potest, intelligitur corpus esse. Porro quod corpus esse intelligitur, hoc omnino & in loco esse & quantum esse intelligitur. Quod autè quantum est, hoc circumscriptionem non effugit. Ergo si Diuinitas poterit verè diuidi, corpus erit, & proinde quanta & circumscripta cōcedetur esse. Ne quid videar Cyrillo affingere, verba eius in Dialogo de Trinitate lib. 2. hæc sunt:

d. ii.

Nam si verè sectionem & partitionem Diuina natura reciperet, vt illi dicunt, intelligeremus & corpus. Si autē hoc, quod in loco omnino, & in magnitudine & in quantitate. Et si quanta facta esset, non effugeret circumscriptionem. Cæterum corpus Christi in sua membra distincta diuisum esse, quomodo de diuisione hīc loquimur, null⁹ homo sanus negabit vnquā. Quocirca in loco est circūscriptū. Impossibile igitur est vt extra illū sit siue circūscriptū siue incircūscriptū, dū scilicet ī illo est.

Quisquis ergo non vult contradictoria de corpore Christi affirmare, asserere non debet, ipsum alicubi non localiter esse, dum in cælo localiter esse ipsum cunctis est confesum, & negari à nullo homine sano possit. Nec possunt absolutæ qualitates contrariæ in eadem re simul actu & re vera inesse, propterea q̄ Dei immutabilis veritas hoc non patitur. Porro circūscribi loco, & nō circūscribi loco: finitū & infinitum: organicū & nō organicū
corpus

corpus & non corpus: partes extra partes habere, & omnes intra omnes habere, hoc est, non habere partes extra partes cōtradiCTORIÆ sūt qualitates absolutæ. Non enī in mētis nostræ notione, comparatione, siue relatione tantum consistunt, sed in ipsis rebus reuera insunt. Quare nulla vi & potestate effici poterit, vt simul actu & reuera eadem, secundum idem, & eodem temporis momento insint.

Ideò autem non possunt talia in re eadē simul inesse, si Theologicam audire causā libet, quia Deus immutabilis est, & veritati, hoc est, sibi ipsi aduersari nequit, vt tota semper Christi Ecclesia (testibus Tertulliano, Hieronymo, Augustino, Theodoro) docuit. Et horum quippiam non posse, scribit Theodoretus, est infinitæ potentia signum, nō imbecillitatis. Nec aliter vel locutus est, vel lēsit D. Apostolus Paulus, eodem autore Theodoro testificante, cū ad Hebræos scripsit, impossibile esse, Deum mētiri: &

cum ad Timoth. ait, Deum se ipsum negare non posse. Audenter loquor, inquit, Hieronymus, cum omnia possit Deus, non potest suscitare virginem post ruinam. Scelus est, non posse Deum facere, ut quæ corrupta est, sit non corrupta. Ratio est, quod sibi contrarius esse non potest. Proinde impossibile est, ut, quod est, quandoque & quatenus est, simul etiam non sit, hoc est, ut verum sit non verum, quod etiam Augustinus libr. 26. puto, contra Faustum Manichæum negat, Deum facere non posse affirmavit.

Sed non est opus, ut ista verbosius exponamus, cum D. Schegkii in sua Responsione contra Scholasticorum opinionem de præsentia corporis Christi in Sacramento disputans eadem hæc luculentè doceat. Quibus addi hoc etiam potest, quod nonnulli ex iis, qui de hac re paulò aliter existimare visi sunt, affirmarunt, ea fieri non posse, quæ rei cuiusque naturæ seu definitioni repugnât, propterea quod quæ definitionem tollunt, ipsam quoque rem definitam è medio tollant. Atqui con-

stat corpus sine quātitate nec esse nec
definiri posse. Atqui humanum cor-
pus absque suorum instrumentorum
apparatu, quæ figura, magnitudine, ac
situ inter se differunt, tam non potest
vel esse vel definiri, quàm non potest
figura absque linea intelligi. Iam quo-
modo diuersus partium situs sine loco
percipi possit, intelligibile non est.

Apertius adhuc scribunt iidem, ne-
gari non posse, quin sint quædam quæ
fieri nequeant. Nec posse Deum eo-
dem temporis puncto velle aliquid, &
idem non velle probare aliquid & im-
probare. Hoc enim inconstantia, non
potentia esse argumentum, adeoque
Deum omne illud non posse facere, &
non possit velle. Rectè hæc & consen-
tanè scribuntur, & iis positis, perfaci-
lè probabitur vera esse, quæ nuper di-
xi. Etenim, quod est, hoc Deus vult es-
se. Atqui corpus suum carne atque os-
sib. cōstat: sua mēbra cōcinne retinet
distincta: circumscriptū est ac finitū tō-
tum. Vult ergo corpus suum tale esse.
Quod si eodē tēporis momēto idē corp⁹

ponatur carere organis, situ & magnitudine differentibus: infinitum esse: nullóque in spacio contineri: ponendū etiam erit, eum velle tale esse, nisi contra voluntatem suam tale ipsum esse, aliquis absurdè & impiè somniet. Vult igitur eodem temporis puncto, & non vult rem eandem. At positum est non posse hoc Deum.

Ponamus & hoc quod ab omnibus nunc conceditur, & à D. Schegkio aliquoties scribitur, Christi corpus gloriosum in cælestibus esse localiter, quod perinde est, ac si dicam circumscriptū & finitum esse. Et quoniam localiter ibi est, vult sic ibidem esse. Non ergo idem illud potest eodem tempore alibi esse, vt in Cæna, non localiter. Nam si alicubi esset, non localiter, dum in cælo est localiter, vellet ibi esse non localiter. Vellet igitur & non vellet eodem temporis momento idem. Vellet enim in cælo esse localiter, & simul in Cæna vel alibi vellet esse nō localiter, hoc est, contraria eodem temporis momento

mento de eadem re vellet. Etenim localiter alicubi esse, (quod nihil est aliud, quàm certo & definito spacio sic comprehendi, vt extra illud non sit, quod ibi esse dicitur) & eodem tempore alibi quoque esse non localiter, verè contradicentia sunt. At quæ contradictionem implicant, simpliciter impossibilia sunt, quæ Deum neque facere neque velle ex omnium hominum cōfessione, in primis autem ex sacrarum literarum testificatione apertissimum est. Præterea vellet Deus, si corpus suū localiter in cælo, & non localiter simul in terra esse vellet, idem illud corpus esse finitum, circumscriptum, organicum: & simul infinitum, incircumscriptum, inorganicum, & quantitatis omnis expers. Vellet igitur corpus esse, ac simul vellet corpus non esse. Corpus enim qui dicit non esse quantum, nihil aliud dicit, quàm non esse corpus.

Quæ cum negari ab homine possint nullo, quis sic deliret, vt D. Schegkium, virum summa & excellentissi-

ma doctrina præditum, opinetur putauisse, corpus organicum Christi, aut aliud quoduis, alicubi esse posse non localiter? Impossibile est, dico, corpus organicum (quodcunque sumas vel in cælo, vel in terra,) alicubi esse aliter, quàm localiter, id est, quàm suis membris distinctum, circumscriptum, finitum, atque in spacio, siue, Vbi, suo proprio, finito, & determinato. Proinde qui dicit, corpus Christi alicubi esse nõ localiter: is dicit, corpus Christi ibidẽ essentialiter & substantialiter non adesse. Quamobrem quotiens D. Schegkius ait, corpus Christi non localiter alicubi esse, hoc intelligit, ipsum nõ adesse substantialiter, siue actu præsentia primo, sed operatione, virtute, gratia redemptionis, spiritu, aut modo alio simili.

Hinc vnusquisque intelligit, non posse de Deo verè dici, eum localiter alicubi esse. Hoc enim creaturæ omni & semper conuenit, in Deum cadere non potest. Si enim Deus sic in aliquo
spa-

spacio esset, vt extra illud non esset, nō foret immensus & infinitus, quod perinde est, ac si diceretur non esse Deus. Cum se suis aliquando patefecit in formis ignis, columnæ, aut rei cuiuspiam alterius, non fuit illa res ipsamet Dei essentia, sed creatura ad significandū præsentiam suam à Deo facta. Scitè igitur & verè ratiocinatur Cyrillus, Deū in loco non contineri, quia non sit corpus, & ideò quātitatis expers: quia quicquid præditum est, id necessariò & in loco, & circumscriptū est. Duplex ergo tantū est rerum omnium substantialis siue essentialis siue absoluta præsentia, nempe immanens & illocalis, quæ soli Deo conuenit: & finita atque localis, quæ omnium est creaturarum, sine vlla omnino exceptione, communis.

Et hoc est, quod in mea Declaratione dixi, nullam nos litem nunc habituros fuisse in negotio Cœnæ Dominicæ, si potuissent aliqui rectè intelligere, quid D. Philippus Melan-

*Philippus
Melancthon
in
15
localiter*
 Ethon, Brucerus, atque alii eruditi viri
 sibi voluerint, cum corpus Christi in
 Cœna localiter esse negauerunt. Hoc
 voluerunt indicare, secundum substan-
 tiam, siue secundum actum primum
 præsentia, vt loquitur D. Schegkius,
 ipsum minimè adesse, sed gratia, spi-
 ritu, virtute, operationeque sua, vt iam
 antè dictum fuit. Non nescio quosdam
 dicere, corpus Christi non adesse in
 Cœna localiter, & nihilominus acerrimè
 contendere, substantialiter & es-
 sentialiter & corporaliter sic adesse, vt
 intra nostra corpora verè recipiatur
 vnà cum sacro pane. Hi profectò neq;
 prædictos viros neq; seip sos itellexerunt.
 Solus Deus secundū substantiam adest
 rebus nō localiter, nō autē corpus siue
 humanitas Christi, quæ nec fuit, nec
 est, nec erit Deus, sed vera creatura in
 æternum permanebit.

Putauerunt isti, substantiam cor-
 poris Christi, in pane sacro actu conti-
 neri non localiter, hoc est, non circum-
 scriptam, sed modo quodam ineffabi-

li. No

li. Non malè ineffabilem dixerunt modum hunc, quippè cùm effari nemo rectè possit, quod nunquam fuit, est, erit. Scholastici apertius egerunt, adesse dicentes sine situ partis vnius extra alias, vel non per quantitatem, (etsi non sine quantitate) sed per substantiam. Argumento utebantur æquè falso & inepto, scilicet quia tantum substantia panis transmutaretur in substantiam corporis Christi, quantitas autem, figura, color, sapor panis, non mutarentur in quantitatem, figuram, colorem, saporem, corporis Christi. Verba enim Christi, non de his, sed de substantia sola loqui. Et ad monstrâ hæc portentosa fingenda, palàm profitentur adactos se fuisse à Romana Ecclesia. Præter hos, quos neruosissimè, breuiter tamen & summatim, D. Schegk. in vlt. suo libro pag. 13. 14. & 15. itémque 46. & 47. confutat, nullus extitit homo eruditus ante hanc nostram ætatem, qui corpus aliquod existimaret alicubi essentialiter esse posse, vbi tamen

adesset non localiter.

Ex prædictis omnibus apertissimè liquet, D. Schegkium vnà cum omnibus rectè institutis viris, nihil aliud intelligere per hæc verba, corpus Christi est localiter in cælo, quàm hoc, corpus Christi est essentialiter & circumscriptum in cælo. Similiter cùm dicunt, corpus Christi non esse localiter in cœna Domini, aut hîc in terris, hoc intelligunt, corpus Christi non esse hîc in terra secundum substantiam suam actu absoluto & primo, sed tantum actu secundo, hoc est, efficacia & meritò redemptionis, quam corpore suo in mortem tradito nobis acquisiuit. Etenim D. Schegkio omnia hæc, cùm de corpore sermo est, aut de creatura, prorsus idem significant: Adesse actu absoluto, adesse actu præsentia primo, adesse actu naturali, absolute adesse, simpliciter siue *ἀπλῶς* adesse, substantialiter siue essentialiter adesse, naturaliter adesse, corporaliter adesse, localiter adesse, præsentia absoluta adesse.

Quid

Quid significet localiter adesse vel abesse, copiosè & fusè exposui, propterea quòd ex huius rei explanatione & recta intellectione tota pender controuersia. In cæteris breuior ero, cùm ex prædictis nullo negotio percipi ab omnibus possit.

Absolutum corpus, siue absolutè siue simpliciter & per se consideratum corpus, nihil aliud significat, quàm corpus consideratum vt corpus est, sine relatione aliqua. Exemplo declarabo: Si de homine principe sermo sit, potest is dupliciter considerari, absolutè, vt homo est: ac relatione, quatenus scilicet imperiũ habet in multos. Et hoc modo consideratus, dici potest in tota sua ditione esse, quantunvis secundum substantiam vnicum occupet locum. Consideratur ergo talis homo absolutè, quoties vt homo, vel quatenus homo & substantia talis est, consideratur, non autem quatenus vel agit vel patitur aliquid, vel aliàs ad aliud refertur.

Illustrius & elegantius est exemplũ

Simil

Solis, quod D. Schegkius pag. 34. suæ
 Responſionis proponit, considerari
 Sol potest absolutè, quatenus videli-
 cet corpus est, qua ratione in cælo
 tantum est. Potest idem considera-
 ri, quatenus hæc nostratia illustrat,
 calefacit, & fouet. Et hac ratione no-
 bis hîc in terris adest, comparatione fa-
 cta potestatis, quam hic in terris exer-
 cet. Quemadmodum igitur absolutè
 Sol & per se consideratus, corpore suo
 non est nobiscum in terra, cum per lu-
 men siue lumine suo nobis efficaciter
 adest: sic & corpus Christi absolutè cõ-
 sideratum non adest nobis hîc in ter-
 ris secundum substantiam, cum *ἐν ἐπεὶ ἐξ*
 sua vel per *ἐν ἐπεὶ ἐξ* nobis est præsentissi-
 mum. Idè ergo significat, corpus Chri-
 sti absolutum, siue absolutè, siue per se
 cõsideratum, & corpus Christi, quate-
 nus corpus est, siue quatenus est substã-
 tia corporata. Sic etiam præsentia cor-
 poris Christi absoluta, nihil aliud signi-
 ficat, quàm præsentiam substãtiæ siue
 essentiæ corporis Christi, non autem
 effi-

efficacitatis aut meriti, aut rei similis.

Neque aliud significat præsentia actus absoluti, vel actus primi, vel actus naturalis. Omnibus enim his vnū hoc significatur, nempe substantiæ præsentia, citra relationem aliquam: id quod D. Schegkius pag. 42. & 43. suæ Respō. tam disertè explicat, vt desiderari nihil possit. Et eandem rem præcisè intelligit, cum scribit, corpus Christi essentialiter, substantialiter, simpliciter, corporaliter, naturaliter, siue secundū naturam suam alicubi esse vel non esse. Vocamus autem gloriosum corpus Christi, naturale corpus, non quia physicis mutationibus, frigori, fami, dolori, fatigationi, corruptioni, morti, aut vllis talib⁹ qualitatribus, seu passionib⁹ subiectum putemus, sed quia corporis humani naturā nō amiserit. Immortalitatem ei dedit, teste Scriptura & Augustino: at naturam nō abstulit. Etenim organicum verum corpus humanum carne & ossibus constans in æternum permanebit.

Ergo oēs istę orationes D. Schegkio idem omnino significant: Corp⁹ Christi localiter est absens vel pręsens. Corpus Christi absolutū, est absens vel pręsens. Corpus Christi per se consideratum, siue absolutē consideratū, est absens vel pręsens. Corpus Christi absoluta pręsentia, absens est vel pręsens. Corpus Christi actu pręsentia primo, siue actu pręsentia absoluto, siue actu naturali, absens est vel pręsens. Corpus Christi corporaliter absens est vel pręsens. Corpus Christi simpliciter absens est vel pręsens. Corpus Christi essentialiter, siue substantialiter, siue naturaliter, absens est vel pręsens. Omnes hę orationes, inquā, hoc significant, substantiā corporis Christi reipsa & actu vel absentē esse vel pręsentē.

His ita declaratis, reliquum nūc est, atq; institutus ordo postulat, vt probeamus, D. Schegk. sentire ac docere, corpus Christi vno duntaxat loco, in cęlo videlicet esse secūdum substantiā siue essentiam, alibi nusquam. Quod dum resti-

testimoniis productis demonstrobo: illa simul etiã declarabuntur & comprobabuntur, quæ huc vsque diximus. Foret autem nimis longum recensere ac transcribere omnia. Quare præcipuis & clarissimis huc transcriptis, reliqua indicabo tantum, - vt qui vult, per seipsum in D. Schegkii libris legat & obseruet. Vellem certè omnes ex ipsis potius libris, quã ex hac Responsione mea, quæ dixi, cognoscere. Ne tamen quisquam non intelligat, que scire operæpretium est, non grauati hanc Responsionem conscripsi, vt rudioribus hac in parte prodessem.

In libro suo de vna persona & duabus in Christo naturis, in præfatione, art. 7. sic esse humanitatem dicit omnipotentem & omnipræsentem, quemadmodum orbes cælestes sunt intelligentes, quia scilicet mentem habeant, non quia ipsi per se intelligant. Sic ait humanitatem omnipotentem, & per consequens omnipræsentem esse, non quia ipsa per se & secundum se talis sit,

sed quia personaliter vnitū habeat naturā omnipræsentem. Hoc autē perinde est ac si dicas corpus hominis esse intelligēs & sapiēs, quia habet naturā siue animam sapientem & intelligentem, siue, vt adhuc dicā clarius, corpus hominis esse immortale, quia cum anima immortalī vnitū sit. Vnde mox, art. 9. apertē negat, Christi humanitatem secundū substantiā vbique esse, his verbis: Ita quoq; dicim⁹, Diuinitatē Christi naturaliter seu per essētiā ōnipræsentē esse, sed humanitatē personaliter, nempe non *ὅπου* sed *ἐξ ους* seu *ἐξ οὐσίας*, quali *ἐκ οὐς* *ἐστὶν* diuinitatis ōnipræsentē.

Hoc ipsum pag. 50. clarissimē expressit, dicens, totū Christum essentialiter non esse vbique, sed personaliter tantū. In quibus illud primū obseruandū est, naturaliter vbique esse, & secundum essētiā siue naturā vbique esse, pro eadem re posita esse hic & alibi passim. Deinde quòd non secundum substantiam vbique præsentem scribit, siue quòd totū Christum essentialiter

tialiter vbique esse palàm negat.

In eadem præfatione, art. 11. sic scribit: *Quauis nihilominus ratione naturarum, Diuinæ scilicet & Humanæ, non sit vbique quiddam totum, id est, quemadmodum natura Diuina est vbique tota secundum essentiam, eodē modo natura Christi humana non est vbique, quatenus gloriosa, sed alicubi, quemadmodum suprà est commemoratum.* Item pag 49. hæc habentur: *Ratione enim personæ Christus vbique totus, sed respectu naturarum non vbique totum. Essentialiter enim Deus ὁλος est vbique sed essentialiter seu naturaliter humana natura est alicubi vt non sit vbique.* Item pag. 51. ad marginem, vt iam recitata, reperies hæc verba: *Christus non est vnum essentia seu natura, sed est persona. Igitur si vbique est, nō essentialiter totus vbique est, sed personaliter. Eadem pag. Filius Dei vbique est substantialiter & substantialiter. Sed Christus substantialiter tantum vbique est, seu personaliter, seu*

ὑποστατικῶς: nihil enim refert, quocūque modo dixeris. Natura autem humana Christi *ὑποστατικῶς* quidem alicubi est, ut non sit ubique per se. *ὑποστατικῶς* autē, id est substantialiter nusquam est, quū sit natura tantūm, & non etiā persona.

Quid aliud, quāso, dicit in commemoratis verbis, quā quod Scholastici dixerunt, Christum ubique totum esse, at non totum Christi, id est, non ambas naturas, secundum substantiam reuera ubique locorum esse? Notandū tamē est, plurimū differre duas hasce orationes: Totus Christus est ubiq; &, Totus Christus est ubique essentialiter. Prior nanque vera est, ac significat personam, quæ vocatur Christus ubique esse, tamen si secundum Diuinæ solū naturæ substantiam ubiq; sit. Posterior autem significat, vtriusq; nature essentialiter siue *ὑποστατικῶς* ubique esse, q̃p̃ tanquam falsum à D. Schegk. negatur, quemadmodū iā nūc audiuius, & porro etiam audiemus. Suprà autē exemplis D. Vigiliū Martyris scriptoris

&

& doctissimi & sanctissimi exposuimus, quomodo intelligenda sunt hæc sit, Christus totus Diuinitate sua ubique est, nempe quomodo hominem oculo videre, & manibus scribere dicimus. Par ratio est si hominem totum dicas mori corpore, aut intelligere mente. verè namque & vsitatè dicuntur hæc de tota hominis persona, licet neque anima intereat, neque corpus intelligat.

Ex his illud etiam intelligitur, cur D. Schegkius errare illos affirmet p. 50. qui Diuinitatem Christi alicubi esse dicunt, ubi Christ⁹ homo, vel Christus secundum humanitatem non sit. Hoc enim indicare noluit, illos Christum in duas naturas, adeoque personas etiã diuidere, qui negent personã Christi ubique esse, sed Diuinitatem eius solum ubique sic collocet, quemadmodum ante assumptam humanitatem ubique fuit. Nunc enim ubicunque est, non filius Dei tantum est, sed Christus, hoc est verus Deus & verus

homo simul in vna persona. Itaq; nūc quicquid agit, & vbique agit, non absque humanitate agit, sed ea cōscia & volente omnia agit. Ante assumptionem hoc de eo dici non potuit. Quocirca discrimen est omnino euidens, & de quo, q̄ quidē ipse sciam, ætate nostra dubitauit nemo, tametsi D. Schegkii quosdā sic sensisse scribat pag. 46. verba eius adscribam:

Fatentur proinde aduersarii, personaliter quidem esse Christum Vbique, sed secundum naturam diuinam, quia scilicet Filius Dei sit persona quēdam, nempe secunda hypostasis S. Trinitatis, & eodem modo illum Vbique nūc personaliter esse, quo fuerit etiam antequam assumeret carnem. Sēsus est, aliquos dicere quidem, Christum personaliter siue *ὑποστατικῶς* siue subsistentialiter (idem enim hę voces tres significant) vbique esse, sed non hoc modo personaliter, quo Christus est, id est, quatenus Humana & Diuina naturis constat, sed quatenus S. Trinitatis se-

cun-

cunda persona est. Sanè qui sic sentit, roto errat cælo, & Christum diuidit. Me sic nunquam sensisse constanter affirmo, & postea ex mea Declaratione euidenter demonstrabo. An alius quispiam hoc senserit, viderit D. Schegkius. Hoc dicimus, totum Christum, siue personam hanc duabus naturis, Diuina & Humana constantem, sua nobis vbique Diuinitate essentialiter præsentem esse, Humanitate autem essentialiter absentem eundem esse. Esse eum præsentem nobis etiam humanitate sua per accidens personaliter, quomodo D. Schegkius seipsum interpretatur, tantum abest, vt dubitarem vnquam, vt mirer, si vnquam dubitaret.

Quid aliud D. Schegkius intelligat, ne fingi quidem poterit, cum dicit, pag. 55. Ratione naturæ humanæ eum non vbique esse, sed alicubi, iam antè diximus. Item, Totus Christus nō est essentialiter vbique. Item, Natura autem humana Christi, *scilicet* quidem

alicubi est, vt non sit vbique: *ὑποστατικῶς*;
autem nusquam est, cū non sit perso-
na. Item pag. 60. Non enim vbique na-
ta est persona Christi, si consideres hu-
manitatem, neque vbique conspecta,
neque passa, neque sepulta, neque vbi-
uis locorum euecta in cælum. Quare
in cælo etiam alicubi est, vt non sit vbi-
que. De natura corporis & humanita-
tis Christi, consensu vtriusque partis,
istud, vt opinor, statuitur. Ergo natura-
liter homo Christus, id est, secundum
humanam *ὑπόστασιν*, id est, naturam, Vbi-
que non erit. Nam Christum non esse
quiddam vnum essentiā seu naturā, su-
prā est demonstratum, quemadmo-
dum Petrus vnum est essentia. Ex quo
sequitur, vt non per se & essentialiter
Christi humanitas sit vbique, quem-
admodum Vbique est Diuinitas ipsi⁹,
& si sit vbique, per accidens fore om-
ni-præsentem humanitatem, & eo
modo per accidens, quo aliās est di-
ctum. Hæc Schegkii, Modus, de quo
hic loquitur, est per accidens per-
sona.

sonaliter.

Impossibile est, ut cum hæc verba, tum suprà citata, atque etiam porro producēda quisquam aliter exponat, quàm quomodo nos in Declaratione nostra prius, & paulò antè interpreta- ti sumus, nempè Christum, verum Deum & hominem, ubique essentialiter esse sola diuinitate sua, Humanita- tis autem suæ substātia sic alicubi, nūc nempè in cælis, esse, ut eius pars nulla sit extra cælos. Quòd si & hanc ubique per accidens personaliter dicere cum D. Schegkio voles, facilè patior, modò sic intelligas, quemadmodum ipse in- telligit, nempè non substantiam Hu- manitatis Ubique esse, sed mentem atque voluntatem ubique regnare, dum nihil vsquam ^{alios} sine assumptæ Humanitatis suæ conscientia & volun- tatis assensu agit. Quocircà pag. 65. post verba suprà citata, Fatentur proinde aduersarii &c. sic scribit:

Nos iam antè diximus, Filium Dei præsentem esse omnibus rebus

non tantum personaliter, sed etiam essentialiter seu naturaliter. Christum autem ratione Diuinitatis eodem modo, quo fuit semper, omnipresentem dicimus: ratione humanitatis alio modo, & non ut Diuinitatem naturaliter, sed duntaxat omnibus rebus personaliter presentem, & hac ratione alio modo nunc, quam fuerit priusquam assumpsit Verbum, humanitatem, & habitaret in nobis &c. Sententia talis est: Filius Dei, hoc est, *λόγος* ante assumptam humanitatem erat personaliter & essentialiter ubique presentis. At post assumptam humanitatem bifariam dicitur Christus Ubique presentis esse. Vno modo, ratione Deitatis suae, quomodo nunc, ut etiam antea, presentis est personaliter & essentialiter simul. Altero modo presentis nunc etiam dicitur, ratione Humanitatis, quoniam non est naturaliter & essentialiter praesens, ut diuinitas, sed personaliter tantum. Perinde hoc est, ac si diceres, Christi Diuinitatem essentialiter, Humanitatem autem non essentialiter.

essentialiter ubique præsentem esse, sed modo alio, scilicet personaliter, quoniam ubique voluntate conformi & mente concia cum Diuinitate sua regnat & administrat omnia. Quam sententiam sæpè in hoc scripto repetitam inuenies, clarissimè autem 47. & 49. pag. Sed de hac re infra pluribus.

Satis est expositum, D. Schegkiū non nostram sententiam illis verbis sugillare, qui sic nunquam sensimus, ut postea pluribus ostendemus. Apparet etiā, nihil aliud eum velle, quàm quod nos sæpe diximus. Obiter tamen in proximè citatis verbis obseruabit Lector, essentialiter & naturaliter præsentem esse, pro eadē re poni à D. Schegkio. Vnum adhuc locum adducemus, ut illorum etiam desiderio, qui paucis testimoniis contenti esse non possunt, satisfiat à nobis. Pag. 60. sic scribit: Rursus qui sic disputant, ut putent, ubicunque sit dextera Dei, illic absolutè humanitatem quoque esse, & eodem modo humanitatem ubique esse, quomodo Diuinitas sit ubique, hi toto cælo,

vt dicitur, errant, & ipsum per se est absurdum, hac quantitate coextensam fingere humanitatem Christi, quod ne fingi quidem posset quicquam monstrosius. Sed propter humanitatem cum sedeat Christus ad dexteram Patris, id est, cum dextrâ seu *τῷ λογῷ θεῷ* vnū personale constituat, Christus scilicet ratione etiâ humanæ naturæ personaliter, seu ratione Maiestatis, sed tamen non naturaliter, quantum ad naturam humanam attinet, vbique esse dicendus est. Et mox: Itaque quando dicimus, Vbicūque est dextra Dei, ibi quoque est Christus, non sic accipi debet, quòd vbicunque sit essentialiter dextra Dei, ibidem etiam sit totus essentialiter Christus, (alioqui enim coextensa esset humanitas) sed sic, vt ibidem etiâ sit Christus personaliter, &c.

In prædictis verbis illud primum obseruetur, absolutè alicubi esse, & essentialiter, vel etiam naturaliter alicubi esse, pro eadem re poni. Secundò, quod falsam adeoque absurdam, vt ea

vix monstrosius aliquid fingi possit, hanc sumtionem esse dicit, vbicunq; est dextera Dei, ibidē quoque est Christi humanitas absolutē, id est, essentialiter siue secundum substantiam. Tertiò, quòd negat eo modo humanitatē vbique esse, quomodo Diuinitas vbique est. Iam cum Diuinitatem constet essentialiter siue secundum substantiam vbique esse, patet Humanitatem *ἐσσεως ὡς τῆς χεῖρ* vbique non esse. Quartò, quòd dicit Humanitatē coextensam nos fingere oportere, siquidem Vbique eam secundum substantiam ponamus cum Diuinitate. Sic enim ratiocinatur: Si vbique esset *ἐσσεως ὡς* seu absolutē cum Diuinitate Humanitas Christi, coextensam eam fingere oporteret. At hoc est absurdum & monstrosius. Ergo essentialiter vbique non est, quemadmodum Diuinitatem vbique esse certum est. Hāc esse D. Schegkii mentem, luculentissimè probant sequentia, vbi apertè ait, si totus Christus essentialiter Vbique sit, humani-

tatem coextensionem fore. Sed quid ver-
bis opus est, cum impossibile sit, cor-
pus fingere, absque extensione & po-
situ partium suarum?

Quomodo ergo ubique est? Hoc
quinto loco exponit, cum dicit, hanc
functionem, ubi dextra Dei essentialiter
est, ibi etiam Christus est, sic acci-
pi debere, personaliter cum ibi esse,
hoc est, ut Deum & hominem pariter
omnia ubique gubernare. Pag. 40. hæc
leguntur: Christus secundum huma-
nitatem est creatura, secundum vel
propter humanitatem est finitus, est
particeps perfectionis, non est ubique,
non est omnipotens, non est immen-
sus secundum humanitatem. Quan-
quam testimonia hæc ex libro, de vna
persona & duabus in Christo naturis
exscripta, abundè probent, D. Scheg-
kium nunquam cogitavisse corpus seu
humanitatem Christi essentialiter, sub-
stantialiter, & corporaliter ubique ef-
se, fuisse, fore, ut aliis præterea non vi-
deatur opus, citabo nihilominus non
minus

nus dilucida & clara ex Responsione sua, quibus omnem lectori ex animo dubitationem eximam.

Statim in principio Responsionis, sententiam suam tribus capitibus cōplexus est. Primum est, Humanam naturam Christi, vno quodam in loco supercælesti esse, ac nullo modo fieri posse, vt vel vbique, vel in pluribus locis sit absolutè, & per se. Alterum, sessione Christi ad dextram Patris ratione humanæ naturæ significari consortiū naturæ humanæ cum Diuina ipsius natura, quatenus videlicet Diuinitas Christi conscia mente & conformi voluntate humanitatis ppter personālē vniōē, oīa potēter vbique administrat & gubernat. Tertiū, omnipotētē Christū Diuinitate sua vbique esse essentialiter, naturaliter, psonaliter. At humanitatis ei⁹ substātiā naturaliter, absolutè, & essentialiter duntaxat in cælis esse. Omnia hæc pag. 9. 10. & 11. disertè explicatè ab eo dicuntur. Quid ergo desideret aliquis amplius? Annō palām hoc
f. i.

dicit, quod nos contendimus, & quod solum est verum, nempe substantiam humanitatis Christi non ubique, sed in cælis tantum esse: ac fieri nullo modo nullaque vi posse, ut vel in omnibus vel in pluribus absolutè, corporaliter, essentialitèrve sit præsens? Certè plura nō adderem, nisi quæ addemus, causam illustriore redderēt, lucemq; toti cōtrouersię vix credibilem adferrent.

Folio 13. Scholasticorum figmenta refellens, (id quod etiam deinde fol. 46. facit) ita sentētiā nostram astruit, ut nec firmitus nec apertius posset. Vehementer velim omnes legere & accurate expendere. Et ne rudis in Philosophia hic hæreat, nihil aliud significat hæc phrasis, partes extra partes habere, quàm partes habere positu differentes, ut vna non sit quod alia est, nec ibi sit ubi alia est: veluti caput alia pars est à manu vel pede, nec ibi etiam est, ubi pes, aut venter est. Quæ quantitate carent, non habent sic partes distinctas, sed veluti in puncto habent omnes suas

suas partes, improprie sic nominatas. Quæ ergo substantiæ partes omnes intra omnes habent, in puncto, & indiuiduo, Vbi, continentur: spaciū occupant nullum, eo videlicet modo, quo corpora, cui⁹ rei causa aliter ī loco, seu alicubi esse dicuntur. Dicuntur enim tales substantiæ, spirituales nimirum, in certo siue loco, siue, Vbi, esse, propterea quòd non sunt vbique essentialiter, sed intra definitū spaciū sic sunt, vt extra illud verè dicātur nō esse. Conuenit ergo localitas spirituiū & corporū in eo, quòd ita sunt alicubi, vt alibi tūc ratione essentia suæ re ipsa non sint.

Quoniam de illis, que mox sequentur, vsque ad secundam libri partem, postea dicere nos oportet, hīc ea præteribimus, & quæ pag. 42. legūtur, cōsiderabimus. Ergo dupliciter, inquit, humanam naturam Christi præsentem omnibus rebus dicere possumus. Vnus est, quo fiunt omnia conscia mente Christi & conformi voluntate, quā paulò antè *ἐν ψυχῇ* descripsimus. Nam

mediatorem cōscium esse oportet eorum, quorum respectu mediator dicitur. Alter modus est omnipræsentiae humanitatis, quem in libello nostro expræssimus vocabulo *ἐξουσίας*, quia videlicet humanitas participet natura omnipræsentem, non quòd ipsa naturaliter seu localiter sit omnibus rebus præsens. Quòd si natura humana duobus tantum hisce modis (nam modus, quo est in Sacramentis, ad alterum ex his duobus refertur) ubique dici potest, quorum neuter substantiam ipsius huc detrahit, extra controuerisiam est, quid senserit D. Schegkianus.

Scribit idem in hoc libello plus octies, absolutam carnem siue humanitatem Christi, hoc est, substantiam humanitatis Christi in cælo duntaxat esse essentialiter, extra cælum autem *ἐξουσίας* solum. Et primum quidem pag. 46. Cum impossibile esse dixisset, ut eodem modo corpus Christi sit in cælo, & in Cæna, hæc addit: Quòd si ratione absoluta, corporaliter scilicet & loca-

localiter sit in cælo, non etiam hoc modo in Sacramento erit. Non ergo absoluta ratione corpus & sanguis Christi in Eucharistia erunt. Nam ut impossibile est, vnum quatenus vnum, esse duo: ita quoque impossibile est, ut vnum, vno loco definitum, simul duobus locis localiter comprehendatur, quum cōtradictionem implicent, qua simpliciter impossibilis falsitas declaratur. Proindè cum cuiusque *ἔσθια* semel dūtaxat id sit, quod esse dicitur, (*ἡ γὰρ ἔσθια ἔσθια τὸ ἀπὸ τοῦ*, inquit Aristot.) absoluti corporis essentia vna duntaxat numero erit, & vno duntaxat in loco naturaliter. In his verbis primum hoc est, quod sæpè monui, & in cæteris omnibus deinceps lectorem facere iubeo, obseruandum, absoluta ratione, & corporaliter, & localiter, & naturaliter in loco vel alicubi esse, idem significare, quòd secundum naturam, essentiam, substantiam, in certo spacio sic esse definito, ut extra illud non sit.

Audenter loquar, quisquis hæc

f.iii.

Schegkii legit atque intellexit, nec videt D. Schegkium constanter negare, Christi corpus absolutè consideratum, (id est, quatenus corpus est, non quatenus efficax est, aut relatione alia definitur) in vno duntaxat, non autem in omnibus vel pluribus locis simul existere, vel est omnino rudis, vel amens prorsus. Cuiusque rei substantia vna, tantum est, inquit, atque vno tantum loco, vel, Vbi, continetur, sola Divinitate excepta. At corpus omne substantia est. Corporis ergo absoluti (id est, sine relatione considerati, sed quatenus corpus est accepti) essentia est vna & vno duntaxat loco continetur. Iam constat corpus Christi verum esse corpus. Ergo vna erit ipsius essentia, & per consequens loco vno tantum erit. Non ergo corporaliter & secundum essentiam, sed per accidens quoddam, de quo postea, in *εὐχαριστία* est. Hæc dico, quanquam sint tam aperta, ut clariora & plura nemo videatur temere desideraturus: at tamen non grauabor etiam alios quosdam

dam locos ascribere, alios tantum indicare, ut per se unusquisque legere possit, quod in primis facere omnes velim.

Corpus Christi, inquit, pag. 50. dupliciter consideratur, nempe quoad est corpus absolutum, & quoad est corpus Sacramentale seu relatū, siue quoad est Sacramentaliter præsens. Illo modo consideratum, nemo nescit, euctum ipsum esse in cælum, & abesse ipsum à nobis corporaliter seu localiter. (nota hic localiter & corporaliter pro eadem re poni) Quare cum corporis Christi præsentiā in Cœna Scriptura nobis etiā proponat, præsens etiam erit. At fieri nullo modo potest, ut una eademque ratione simul præsens absensque dicatur. Quoad ergo absolute & ratione naturæ suæ corpus consideratur, absens est, & propterea non nisi vno in loco actu naturali consistit. Corporaliter ergo seu localiter non nisi vnum numero est Christi corpus, nec multis adesse potest locis, quā ut supra dictū est, i. f. iiii.

ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ ἀπαξ ὑπάρχοντος, id est cuiusq; essentia, qua absolutè est, nō nisi semel esse definiat. Alter modus, quo præsens est ipsius corpus Sacramentaliter (de personali præsentia humanitatis aliàs est dictum) simplici & absoluta ratione non describitur, sed relata, qua corpus & sanguis Christi definiuntur efficacia & merito redemptionis, instrumentales causæ gratiæ.

Quid potest clarius dici: Corpus, inquit, Christi, definitur dupliciter. Vno modo quoad est corpus siue substantia corporea: & hoc pacto acceptum nullo modo fieri potest, ut in multis simul sit locis, sed est in cælo corporaliter seu localiter, (idē enim hīc significāt hæc omnia) seu naturaliter & essentialiter. In Sacramento autem non est modo iā dicto, nimirum simplici & absoluta ratione, quatenus videlicet corpus est, vel corporata substantia, sed alio modo, nempe per efficaciam & meritum redemptionis & gratiam, quam obedientia sua nobis acquisiuit. Hac energia

giā & relatione ad nos, inquit, D. Schegk, iplissimum corpus & sanguis Christi in Sacramento definitur. Nam absoluta ratio carnis ipsius, non prodest nobis quicquam, sed ⁱⁿ ~~in~~ ^{ob} ~~ob~~ ^{obedi} ~~obedi~~ ^{entia} ~~entia~~ obedientiæ & Spiritus carnis Christi nos uiuificat, quia scilicet eam pro nobis in cruce summa patientia & obedientia obtulit, &c.

Hanc sententiam suam pag. 51. clarissimè declarat exemplo Solis: Fingamus, inquit, Solem cum suo splendore vnum facere personale (quemadmodum Diuinitas & Humanitas Christi vnum personale faciūt) ac dicere: Ego me vobis exhibeo omnia vestra illuminantem & fouentem. Iam si Sol absolute & corporaliter non iit præsens, ideo nullo modo erit præsens? Aut si lumine suo nostra illuminat, atque hac Energia sua præsens est, mox etiā erit necesse, vt altero modo, nēpe secundū substantiam absolute siue essentialiter adlit? Non enim, si quid, inquit Schegk, propter accidēs (siue operatio-

nē)præsens adesse dicatur, ob id verū quoque erit, si ipsum absolutè etiam, & localiter adesse dicatur. Et mox, Nō sequitur, Sol, quaten⁹ illuminat, est in multorum oculis. Ergo Sol absolutè (siue Solis corpus) est in multorū oculis. Sic nō sequitur, Corpus, q̄ traditū est pro peccatis nostris, est in Sacramento. Ergo ἀπλῶς, id est, localiter corpus Christi est in Sacramento.

Folio deinde 53. hæc scripsit. Quod autem absoluti corporis præsentia nobis nihil commodet, Christus ipse testis est, a sensurus in cælū, & corporaliter abfuturus, nihilominus Energia saluifica præsentissimus. Et pa. 54. Corporis enim absoluta præsentia nō prodest quicquam. Alius ergo modus præsentia erit. At nisi ἐν ἐργείῳ ἰκνῶς ille sit, nullus esse poterit, quā actus omnis aut sit absolut⁹ & prim⁹, aut secūdus & ἐν ἐργείῳ ἰκνῶς. Quare hīc quiescendum nobis, ne implicemus contradictoria. Quid ad hæc potest addi amplius? Quia ergo aliquis poterat interrogare, si corpus Christi in Cœna non adest, sed solum

ἐνέργεια, cur dixit Christus, se corpus suū manducandum exhibere? Ad hoc respondet D. Schegkius non esse absurdum, quòd præsentia ἐνεργητικὴ nomine rei absolutæ, id est, nomine eius rei, à qua proficiscitur actio, exprimat: id quod exemplis duobus declarat. Dicimus enim, inquit, Deum nobis simpliciter & absolutè, siue secundum substantiam adfuisse, cum nobis ἐνεργητικῶς adfuit. Quanuis autem Deus ubique adest ἀπλῶς siue absolutè, tamē tunc intelligimus eum nobis ἐνεργητικῶς adfuisse. Sic qui consilio atque opibus solū nobis adfuit, hūc nobis interdum simpliciter quoque adfuisse pronunciamus. Qui plura videre cupit, legat fol. 56. 57. & 59. imò totum librum. Ego explicandi negotii causa breuiter hīc referam quæ pag. 42. & 43. scribit, de modis rerum præsentiæ.

Modū præsentiæ rerum dicit esse duplicem, & rectè quidē. Prior describitur actu primo, seu actu absoluto, seu actu naturali, qui & præsentia absoluta

dicitur, neque aliud est, quàm præsenti-
tia substantiæ. Hoc modo præsentiæ di-
cuntur, quæcūque intervallo aut nullo
aut paruo distant. Alter præsentiæ mo-
dus describitur ^{in spatio} seu efficacia, seu
actu secundo, atque etiam præsentiæ
^{in spatio} appellatur. Iam rerū aliæ præ-
sentes sunt primo præsentiæ modo, a-
liæ secundo, aliæ utroque modo. Pri-
mo modo præsentiæ sunt, quæ loco seu
spacio vel omninò non distant vel mo-
dicè distant. Sic forma suæ præsens est
materiæ, accidens suo subiecto, quan-
titatis partes cōmuni termino, & quæ
nobis vicina sunt, ut cū homo homi-
ni adest. Secundo modo præsentiæ di-
cuntur, quæ et si spatio distant, effica-
cia tamen & virtute sua nobis adsunt,
quomodo Sol nobis adesse dicitur illu-
strando & calefaciendo. Utroque mo-
do nobis adest Deus, qui & spacio non
abest, & efficacia sua nos conservat.
Discrimen præsentiæ actus primi & se-
cundi ex eo intelligitur, quòd quedam
actu absoluto seu primo sunt præsen-
tia,

tia, quæ actu secundo seu operatione præsentia non sunt. Nam Spiritus S. exempli gratia, substantia sua similiter adest cunctis: at non similibus donis cunctos ornat. Deindè quòd quædam secundo actu præsentia sunt, licet actu primo maximo interuallo distent, vt Sol & astra, & quæ procul videntur. Illa enim per lumen, hæc per species oculos mouent, licet locis remota sint à nobis. Imò si calor esset actu primo proximè oculis præsens, nō ageret in oculos eo modo quo agit, cum iusto interuallo ab iis abest. Quædam præterea sunt, quæ *in præsentia* siue actu secundo non adsunt, nisi etiam primo actu adsint. Sub hoc genere agentia naturalia comprehensa sunt, quæ, nisi tangant, agere non possunt. Talis est animæ actus secundus. Non enim corpori dat vitam, nisi secundum substantiam ei adsit, ipsumque informet.

Hæc si ad humanitatem Christi accommodare velis, constat eam actu primo, id est, ratione essentiaë dunta-

xat in cælo esse. At actu secundo seu
 ἐνέργεια constat eadem vbique esse, dum
 quæcunque fiunt, conscia mente atq;
 consensione voluntatis ipsius fiunt, id
 est, dum consors imperii simul cum di
 uinitate oïa administrat, gubernat,
 videt, iudicat. Personam Christi siue
 Christum secundum esse hypostaticū
 actu primo vbique præsentem esse, ta
 met si essentia vtriusque naturæ essen
 tialiter & naturaliter vbique non sit
 præsens, nullus dubitat, qui, quæ de
 personali præsentia dicta sunt, rectè
 assecutus est. Etenim Diuinitate sua
 Christus vbique essentialiter præsens
 est, atq; ita præsens est, vt nusquam λόγος
 tantum, sed vbique Christus, hoc est,
 Deus pariter & homo verus sit, atq; v
 biq; omnia volente ac sciente sua huma
 nitate, administret, gubernet, regat.

Ergo manifestissimè demonstra
 rum est iam, D. Schegkium ita sentire
 ac docere, quomodo nos sentimus, &
 Theologi nostri docuerunt, scilicet
 corpus Christi absoluta præsentia, abso
 lutè

lutè consideratum, actus primi vel absoluti vel naturalis præsentia, essentialiter, corporaliter, naturaliter, localiter, ratione substantiæ & naturæ suæ, (omnia enim hæc idem ei significare in præsente causa, tum ex citatis, tum ex aliis utriusque libri ipsius locis liquidè patet) vno duntaxat in loco re ipsa contineri, in cælo nimirum, & alibi nusquam existere. Demonstratum simul hoc quoque est, cùm corpus illud Christi, non sub ratione absoluta corporis, quoad scilicet ex ossibus, venis, carne, nervis, conflatum est corpus organicū, sed altero præsentiæ modo, nempe actus secundi, qui ἐνενεχέας describitur, præsens statuere tum ubique, tum etiam in Cœna, quanquam non eodem prorsus modo. Et si enim utrobique est efficacia tantum & operatione, id est, actu secundo, non primo, tamē peculiariter est ī sua Cœna præsēs.

Ergo ponitur D. Schegkio corpus Christi ubique esse duobus modis, personaliter siue hypostaticè per accidēs & efficaciter siue ἐνεργητικῶς. Prior mo-

dus vnione personali, describitur, quē ^{ἐκείνης} vocabulo expressit, quòd videlicet Christus post assumptam humanitatem nullibi sit, vt secunda persona Trinitatis tantum, sed vt Christus, hoc est, vt Deus & homo verus. Nullo enim in loco est, vbi non personaliter habeat sibi vnitam humanitatem, etsi Vbique locorum non sit essentialiter humanitas, hoc est, nullibi est Christi Diuinitas separata secundum hypostasim à sua humanitate. Exemplum Solis, si poneretur cum suo splendore, (quem substantiam esse oporteret) personam constituere, sicut suprà fuit inductum, rem satis appositè explicauerit.

Quòd altero quoque modo, qui ^{ἐπε-} ^{περί} ab eo dictus est, non statuatur ab soluta humanitatis Christi præsentia, plus satis est demonstratum. Describitur hæc à Theologis Vuirtebergicis, teste D. Schegkio, vt suprà expositum fuit, Sessione ad dexteram Patris, ac Maiestate Christi. Quamuis enim D. Scheg-

Schegkius in 8. art. I. sui libri, duplicē facit, Christi perfectionem & Maiestatem scilicet personalem, quā *ἐκ/ικὴν* vocat, de qua nuper diximus, & hanc quam ratione *ἐνεργείας* & imperii describit: præcipuè tamen pertinet Maiestas ad præsentiam hanc *ἐνεργείαν*. Ea nihil est aliud, quā præsentia efficaciam & imperii, quatenus videlicet Christus Diuinitate sua ubiq; essentialiter præsens, omnia assensu voluntatis & conscientia mentis humanæ administrat & gubernat.

Ne fingere hīc aliquid me opineris, Lector, productis apertis testimoniis comprobabo. In lib. de vna persona, &c. Art. 15. pag. 45, sic scribit: Sed quærat forsā quispiam, qua ratione natura humana corporaliter & naturaliter absens, nihilominus causa personæ Christi, omnib. rebus præstò adesse dicitur. Mox sic responder: Dicimus nos in *ἀνομιᾷ* seculorum nihil fieri, aut esse, quod nesciente aut non volente fiat homine Christo, conformi per
g. i.

omnia existente voluntate humana Diuina, & præterea etiam conscia mente Christi non tantum omnium præsentium, sed etiam præteritorum & futurorum, &c. Quæstio est aperta, quomodo natura humana ubique esse dicitur, cum sit corporaliter & verè absens secundum substantiam? Respondet ideò dici eam ubique esse, quia ubique cum diuinitate regnet, quatenus ipsa nesciente & non volente nihil fiat. Et hoc ipsum intelligit, quotiens ubique eam esse dicit, quia absque humanitate nihil & nusquam agat Diuinitas Christi.

In Responsione sua pag. 7. & deinde. 18. & 21. dicit quædam huc pertinentia. Pag. 22. ideò personaliter per accidens ubique dicit esse humanitatem, quæ nihilominus naturaliter, essentialiter, per se, in vno duntaxat loco sit, quia Diuinitatem habet personaliter vnitā, & cum sit præfecta gubernationi vniuersorum, quæ Sessione ad dexterā Dei significetur. Pag. 30. Idem hoc clarius

rius etiam exponit. Mox pag. 34. Christi humanitatem naturaliter omnipresentem rebus omnibus dicimus per Anastrophen, quia videlicet ei sunt propter lumen Diuinitatis omnia præsentia, propter conscientiam scilicet omnium. Huc quoque pertinent hæc: Propter conscientiam hanc omnium rerum, ipsum statuimus Filium hominis omnibus rebus esse præsentē ratione humanitatis, aut potius ei omnia præsentia esse, non temporaliter, non localiter, sed omnia simul.

Adducam vnicum adhuc locum qui pag. 40. legitur. Nam quemadmodum Sol vndique diffundit radio suos per *ἡσθαυῆς* corpus, ita omnipotentia Filii Dei profert se *ἐν ὅλῃ τῇ κτίσει* ad omnes res creatas in persona Domini nostri Iesu Christi, hac ratione, qua nimirum in mente Christi reconditi sunt omnes thesauri scientiæ & sapientiæ Dei, dum fiunt omnia scilicet conscia humana natura Christi, & conformi voluntate, non quòd ipsa per se humani-

tas sit omnipotens, sed quòd personali-
ter particeps sit omnipotentia, id est,
quòd altera natura (nempe diuinitas
Filii) huius personæ, sit ipsa per se omni-
potentia: humana autem natura non
sit ipsa per se, sed sine qua non velit es-
se omnipotens, &c. Non quòd diuini-
tas accipiat aliquid ab ea, sed quòd cõ-
municans sese ei personali vnione, per
& cum humanitate hac conscia & vo-
lente (non corporaliter & localiter prę-
sente) nihil agat filius Dei, quæ sanè mi-
hi Sessiois ad dexteram & Maiestatis
hominis Christi, totiúsque personæ ve-
rissima videtur explicatio.

In hoc testimonio plenissimè & pla-
nissimè se declarat D. Schegkius. Ac
quod ad similitudinem attinet, qui eã
non satis intelligit, coniungat quæ de
eadẽ in præfatione lib. de vna persona
Christi, art. 10. scripsit. Sicut sol, inquit,
radios suos extra se vel extra corpus
suum diffundit, ita ferè Diuinitas Chri-
sti se ~~perferat~~ ^{perferat} ~~extra suam huma-~~
nitatem ad omnes res creatas. Verun-
tamen

tamen non simpliciter, sed in persona Domini nostri Iesu Christi sese profert. Qua ratione autem operatur ubique tot⁹ Christus personaliter, siue diuinitas in persona Christi, cum natura ipsius humana in cælo duntaxat sit? Hac videlicet, quatenus omnia fiunt cōscia humanitate & conformi voluntate propter personalem vnionē. Operatur ergo ubique Diuinitas Christi in persona totius Christi, siue vt totus Christus personaliter præsens: nec tamen est humanitas eius ubique corporaliter, essēcialiter, absolutè, aut localiter præsens. Hoc enim explicatis verbis exponit, cum ait, Filium Dei cū ita agere conscia & volente humanitate, non tamē ea corporaliter aut localiter præsente. Est autem necessariò corporaliter & localiter præsens ubicunque absolutè & secundum substantiam præsens est.

Demonstrauit euidentissimè, D. Schegkium omnino sentire ac docere in utroq; libro, Christum ratione sub-

g.iii.

stantiæ, siue secundū substantiā humanitatis suæ in vnico siue vbi, siue loco esse. Hūc locū esse dicim⁹ in cælesti regione supra aspectabiles hosce cælos, ex quib⁹ eū venturū ad iudiciū credimus viuos & mortuos. Nec esse eū hic in terris nobiscū amplius substantia carnis suæ aut visibili aut inuisibili modo, constanter & neruose probat. Et quam duplici ratione probat rectè dici, cum vbique adesse secundum humanitatem, neutro tamen horum modorum hoc affirmatur aut docetur, humanitatis Christi substantiam absolute, naturaliter, vel essentialiter, in pluribus simul locis, vel Vbi, existere. Hęc, inquam, tam euidenter & dilucidè sunt demonstrata, vt non verear dicere, me re ac iudicio, adeoque communi sensu illum carere, qui, quę diximus intellexit, & nihilominus adhuc dubitat. Declaratum est & illud, D. Schegkium, omnibus his rationibus pro eadem re significanda vti. Abest absolute. Abest actu primo, actu absoluto, actu naturaliter.

turali. Abest præsentia absoluta. Abest naturaliter, essentialiter, corporaliter, temporaliter, localiter, substantiāliter siue ἁπλοῦς, simpliciter, siue ἀπλῶς. Abest secundum essentiam, substantiam. Abest absoluta ratione. Abest ratione substantiæ. Abest secundum naturam. Hæ, inquam, orationes idem hoc significant omnes, substantiam corporis seu humanitatis Christi reipsa & actu non adesse. Par ratio est, si adesse his phrasibus dicatur aliquid, vt cū Christi humanitatem in cælo esse dicit, absolutè, actu primo, corporaliter, localiter, essentialiter, secundū naturam, vel substantiam. Sic etiā diuinitatē adesse dicimus, excepta tamen locali, temporali & corporali præsentia.

Nisi omninò turpiter erro, planum feci omnibus, nostram sententiam de carnis Christi omni-præsentia, nulla in parte discordare à sententiā D. Schegkii. Sed neque de præsentia carnis seu corporis & sanguinis Christi in cœna Dominica, vlla est inter nos dissensio,

vt postea clarius exponetur. Etenim non modum præsentiæ nullum alium oppugnauius, quàm eum qui actus primi præsentiæ, siue absoluta præsentiæ describitur, quo nimirum corpus & sanguis Christi absolutè, essentialiter, & corporaliter præsens statuitur, sic vt in ora sumētium, vnà cum sacro pane inferatur. Eundem cùm damnet D. Schegkius præsentiæ modum seriò, quæ de re, quæso te, litigabimus? Porro non est necessarium, puto, argumenta hîc adferre, quibus probem eum absoluti corporis præsentiæ negare. Etenim qui corpus Christi iuxta substantiam essentialiter duntaxat in cælo esse contendit, quomodo is idem illud essentialiter in multis terræ locis simul esse cōcedat? Hoc asserit D. Schegkius, absolutam carnis Christi præsentiæ in Cœna nihil prodesse, idq; validissimè probat. Qui totum librum perlegere non vult, illa tantum non indiligenter expendat, quæ suprâ attuli, & verum me dicere comperiet. Corpus Christi in
cœna

cœna relatione ad nos & merito redē-
tionis, quatenus videlicet obediens fa-
ctus, id pro nobis in mortem acerbissi-
mam tradidit, definitur, non absoluti
corporis ratione, inquit D. Schegk. ius.
Adest ergo præsentia secūdi actus, que
ἐνεργεια vocatur (non autem primi a-
ctus siue absoluta præsentia) quam ex-
primere Christo placuit nomine cor-
poris & sanguinis traditi & effusi. E-
quidem valde apertè mentem suam
nobis aperuit in sua Responsione v-
bi inter alia scribit. Vt non sequitur,
Sol quatenus illuminat, hīc est in terra
Ergo Solis corpus nullo intervallo à
nobis abest: Sic non sequitur, corpus
Christi, quatenus pro nobis excarnifi-
catum est in cruce, sumitur seu editur
in cœna Dominica: Ergo substantia
corporis Christi essentialiter & corpo-
raliter adest, orēque corporeo editur
à nobis. Itē cū exemplo Solis, quo &
nostri frequenter vti sunt, eodē in loco
declarat, qualem præsentiam statuatur,
nempe ἐνεργεια, nō autem absolutam

siue corporalem.

Omitto cætera, & hoc tantum re-
uoco in memoriam, quod scribit præ-
sentiam corporis Christi ^{ἐν σαρὶ καὶ ὀστέῳ} abso-
luti corporis nomine nominatā esse,
neque absurdum hoc cuiquam videri
debere. Quippe omnes nos, cū Deum
ex periculo nos liberauissē dicere volu-
mus, sic dicere solemus, Deum nobis
^{βοηθῶν} affuisse, quod ad verborum so-
num attinet. Et quāquam hoc de Deo
recte dicatur, vt qui vbique est essen-
tialiter præsens, non tamen nos tunc
de substantia, sed de auxilio & opera
Dei loqui, certum confessumque est
cunctis. Addit hoc etiā, interdum nos
sic loqui, vt qui consilio vel opibus tan-
tū presto nobis fuit, hunc ipsum no-
bis adfuisse simpliciter dicamus, quem
tamen secundum substantiam longo
à nobis interuallo abfuisse minimè du-
bitamus. Qui vel in hoc vel in aliis du-
bitat, eum ego, sicut & omnes alios,
per Iesum Christum Dominum nostrū
& per suam ipsius salutem oratum vo-
lo

lo, vt non grauetur libros D. Schegkii perlegere & examinare. Etsi nanque prior inexercitatis obscurior videri potest, facile tamen opera hac nostra adiuti, summi atque præstantissimi viri doctissima scripta intelligent omnes.

Nobis in præsentia satis est ostendisse, quod etiam perfecimus, & indissolubiliter probauimus, D. Schegkium in vtroque scripto docere, humanitatis Christi substantiam re ipsa & substantialiter duntaxat in supercælesti regione esse, non hîc in terris. At in terra Christum totum Maiestate sua, imperio, efficacia, gratia nobis adesse, atque Diuinitate sua essentialiter præsentem, omnia personaliter siue in persona Christi, conscia videlicet atque volente, simulque regnante Humanitate eius, administrare ac gubernare. Idem nos & corde credimus, & ore profite-mur, nec sensimus aut docere aliud voluimus vnquam. Porro hanc suam sententiam conuenire & consentire frequenter scribit D. Schegkius, cum sen

tentia Vvirtebergicorū theologorū. Quod si ita est, vt equidem credere cogor, nisi mendacii arguere tantum virum impudenter velim, sublata è medio est tota de hac re lis & cōtrouersia, sicque pax optatissima tandē Ecclesiæ Dei benignitate restituta est. Equidē cū tā sæpē, tamq; constanter cū hoc video Illustrissimo Principi suo primū, deinde etiam nobis omnibus affirmare, ne quidem suspicari audeo, virum tantum, de amicis suis theologis, quibus cum continuē propē viuit, & quorum causā vtrō defēdendam suscepit, aliquid affirmare. voluisse, quod non certō sciret verum esse. Huc accedit, quòd phrasēs seu modos loquēdi eorū passim sic interpretatur, vt reiici interpretatio nō debeat. Videtur etiā illis, quib⁹ res eius loci cognitæ magis sunt quā mihi, libros hosce suos, absq; eorū scitu & consilio, aut saltem voluntate non edidisse, id quod illa quoque sententia, quam suprā ex præfatione libri de vna persona citavi, satis clarē monstrat.

frat. Certè postremum edēdum esse, mihi quidā retulit, qui ex Theologis il-
 lishoc se cognouisse dicebat, multò an-
 tè quā prodiret. Vtut autē ista habeāt,
 constat similes vtrunque esse phra-
 ses quodammodo, vt ex eodem proma-
 nasse fonte omnino videantur.

Hoc argumentum minimè est leue,
 quod D. Schegkius tres tantum mo-
 dos vbiquitatis corporis Christi nouit,
 Personalem, efficaciam, seu Maiestatis,
 & substantiam. Priores duos pertinere
 scribit ad Humanitatis Christi perfe-
 ctionem, quæ sit duplex, *ἐκ τινὸς* scilicet
 atque *ἐν ὑπερταύτῃ*. Nostri Theologi vtran-
 que similiter agnoscunt, & agnouerūt
 semper quod ad res attinet, verbis au-
 tē vſitatoribus, vt ego quidē puto, v-
 tranque expresserunt. Tertiam, que
 putabatur esse Theologorum Vvirte-
 bergicorum, quæque ponit ipsam cor-
 poris Christi substantiam re vera seu
 essentialiter in omnibus simul locis e-
 xistere, vocat D. Schegkius absurdam,
 à verò abhorrentem, blasphemam, im-
 piam

piam, falsam, cui nostri quoque Theologi consentiunt. Non enim aliter de hoc dogmate censent. Ergo aut hanc defendunt: & tunc D. Schegkii iudicio impium dogma defendunt, ipsūque mendacii impudentissimi arguunt, ut qui neget eos hoc sentire; aut quartā aliquem ubiquitatē defenderunt, quā nullus adhuc deprehēdit: aut quod verisimilius iudico, solos duos priores modos vnā cum D. Schegkio, pariterque nobiscum confitentur.

Duas propositi mei partes absolui: de tertia nunc aliquid me dicere oportet. Quo consilio & propter quam causam Declarationem libri D. Schegkii de vna persona & duabus in Christo naturis scripserim, & quid inter scribendum præcipuē spectarim, in principio huius Responsionis meæ dixi. Monui hoc etiam, me prorsus inscio & invito editam eam fuisse. Quippe si publicatam iri metuissē, multa demississem prius, quædam addidissē, nonnulla quoque prudētius & cautius express-

pressissem. Nō enim nescio quid intersit inter publicam scriptionem, qua omnibus aut certè plurimis, & priuatam, qua paucis quibusdam notis satisfacere studemus. Hæc omnia cū D. Schegkii non ignorarit, mirari non nihil cogor, cur reprehendere quædam voluerit tanquam minus appositè dicta.

Quod si cogitauisset, me paucis quibusdam notis, iisdemque non acutissimis, & in lectione librorum, in quibus tales loquendi formæ reperiuntur, minime versatis scripsisse, simul fortè vidisset, me studiosè quasdam phrasas à Theologis quibusdam malè usurpatas introduxisse, ut quomodo interpretari eas rectè possent, obiter addicerent.

Quod si, quæ in mea Declaratione reprehendit, ad me tantum pertinerent, facile præterirem omnia, ut qui præter veritatem hîc nihil quæram. Sic etiam temperabo Responsionem, ut vnum hoc me spectauisse cuncti

intelligent. Etenim quæ ad causæ propositæ illustrationem nihil faciunt, breuiter attingam. Vbi autem adscribere nobis videtur, quæ explicatione indigent, atque aliter à nobis sunt proposita, ea negligere non debui. Et sanè minor D. Schegkium in nobis refellere, quæ nostra nunquam fuisse præclare nouit, nisi fortè occasionem sic capere voluisse putandus sit, pleraque luculentius explicandi. Ego certè tum huius rei causa, tum depellendæ suspitionis falsæ gratia, ad illa moderatè respondere decreui. Primo autem loco notandum est D. Schegkium declarationem sententiæ suæ de Ubiquitate corporis Christi absoluti, nullo verbulo reprehendere, sed omnino approbare. Reprehendit quidem nonnulla, sed talia, quæ aut nostra non sunt, aut ad ipsam causam per se non pertinent, ut suo loco docebimus. In præsentiarum sufficit monere, eum, sicut demonstratum suprà manifestissimè fuit, nullo pacto admittere sententiam eorum, qui substantan-

stantiam Humanitatis Christi in pluribus simul locis actu ponunt, siue localiter siue non localiter, siue alio quouis modo id excusare & tegere conati sint. Quin imò in priore suo libro, hanc doctrinam vocat absurdam, à verò abhorrentem, blasphemam & impiam: id quod ex præfatione & peroratione vnicuique cognoscere licet. Hoc posito, non erat necesse mihi plura nunc dicere, nisi D. Schegkio placuisset in me damnare, quæ forsàn alius quispiam peccauit, aut peccare deinceps potuit. Nunc ad rem ipsam accedo.

Pagina Responsionis suæ 10. atque 19. illud primùm accusat, quod dixi, perinde esse, si quis dicat, Humanitatē Christi Vbique esse personaliter, ac si quis diceret, pedem hominis intelligētem esse personaliter, quia nimirum pars quædam sit personæ intelligētis. Comparationem ait absurdam esse, neque non sine acerbitate fol 34. tum ob hanc rem, tum quòd calami exemplum protuli, per stringit, Sanè quod
h.i.

ad posterius attinet immeritò me accusat, fol. 33. quasi omnipræsentiam humanitatis Christi cōparare voluerim calamo. Fol. 12. libr. sui de vna p̄sona Christi, ipse scripserat humanitatē omnipotentē dici, quaten⁹ instrumentū sit Diuinitatis quodāmodo, atq; πρὸς τὴν talia uocabula dici, vt cū instrumentū omnipotentis appellatur etiam omnipotens, cū per se non sit. Hæc ego sic interpretatus sum fol. 11. Declarationis meæ. Talis ferè est locutio, ac si quis diceret, Calamū quo quis scribit, intelligētē esse, quia homo eo vtens intelligens est.

Nullus non videt, me hic non res rebus, sed locutionis modos inter se comparare. Nam vt nō sequitur, Calamus, quo aliquis scribit, instrumentum est intelligentis, Ergo & ipse per se etiam intelligens est calamus: ita non sequitur: Natura humana est omnipotentis Naturæ instrumentum, ergo ipsa per se quoque est omnipotens. Et hoc tantū mihi eo loco propositum fuisse, iam citata verba mea apertè probant, sicuc

sicut & illa, quæ sine interpositione alius vocis addidi. Audis humanitatem eum negare per se omnipotentem esse, sed sic dicere omnipotentem, vt si instrumentum omnipotentis Naturæ aliquis vocet omnipotens. Quis hîc nō videt, me aliud nihil quàm loquendi modum exemplo declarare voluisse, vt lector intelligeret, quod ab eo dictū fuisset: Desinet puto, D. Schegkîus mirari, cur hac similitudine fretus, non cōpararim humanitatē Christi curbitæ, de qua neq; minus reuerenter neq; minus magnificè, per Dei gratiā, & sentio & doceo, quam vel ipse vel alii vlli,

Comparisonem de pede quod reprehendat, minus miror, vt quàm minus appositam esse, ipse quoque non negem. Certè si publicatum iri scriptū illud opinatus fuisset, per me ipsum expunxissem. Quoniam autem vix inueniebam, quomodo illis ad quos scribebam, rem ita proponerem, vt clarè viderent, humanitatem Christi à D. Schegkio essentialiter Vbiq; præsen-

sentem non affirmari, quoties eam per
accidens personaliter vbique diceret,
vñus hoc sum exemplo. Et vt non ad-
modum quadrer, hoc certé docet, non
statui hac phrasi absolutá humanitatis
Christi omnipræsentiam. Poteram simi-
libus vti aptioribus, vt quòd corpus ho-
minis non ideo intelligens & sapiens
per se est, quia sapientis animæ instru-
mentum est. Atque talia exercitatis in
Philosophia potuissent satis facere: il-
lis vñeò quibus ego scribebam, negotiũ
satis explicatura non videbantur. De
hac iam phrasi videamus, qua humani-
tatē Christi, per accidens personaliter
omnipræsentem esse ait. Hanc ego me
non dixi simpliciter damnare, sed ob-
scuram esse & inusitatam impropriam
que scripsi. Cum enim humanitas Chri-
sti persona non sit, non propriè eam
personaliter dici aliquid agere vel esse.
Etenim personaliter aliquid agere vel
esse, de tali solummodo re recte dici-
tur, quæ persona est. Quomodo ostēsu-
rus sit, vñsitatam eam esse vel in sacris li-
teris

teris, vel apud Theologos, non Scholasticos, (horum enim Theologiam, Philosophiam potius esse, notum est) antiquos & recentiores, ipse viderit. Nullus certè Veterum scripsit, Humanitatem personaliter per accidens, ubique esse. Ideo autem mihi hanc locutionem improbari dixi, quòd peregrinum sensum inuicere multis videretur. Proinde cum orationis summa virtus sit, perspicuitas, studere omnes debemus, (in illis præsertim rebus, quæ ad nostram salutem pertinent) ut clare usitatèque loquamur, neque ulli, ambiguitate, aut obscuritate sermonis causam erroris præbeamus. Ut Scholasticos sic esse locutos constet, non tamen ideo usitata fuerit hæc phrasis in Schola Theologicorum. Taceo quod ipsemet Schegkianus fol. 16. palàm fateatur, hunc vocabuli usum iniuetum esse, attamen se maluisse sic, propriè, quæ eleganter seu populariter & *συνηθως* loqui. Hæc cum ipse tunc dicat, cum se usitatè locutum vult ostendere, non videtur.

h.iii.

deo; cur in me damnet; quod ipse
met sentire; aut non negare conuin-
citur.

Nēque erat, meo quidam iudicio,
necessarium, ut hoc pacto discrimen
omnipræsentia Humanitatis Christi
à reliquorum sanctorum omnipræsen-
tia negatione, statueretur. Quippe sa-
tis erat dicere, per *omnes* *sox* *iv* vel simplici-
ter per accidens, omnipræsentē dici eā
posse: id quod de nulla alia substantia
creata rectē poterit affirmari. Etenim
per accidens tunc solum cuiuslibet rei
aliquid rectē inesse, vel non inesse di-
cimus, teste etiam D. Schegkio, quan-
do id, cui per accidens aliquid ascribi-
tur, vel pars est, vel accidens illius, cui
per se inesse dicitur, aut de quo per se
prædicatur. Ut de ædificatore per se di-
citur, q̄ ædificet. Idē is, si musicus quo-
que sit, dicetur etiam de musico, quod
ædificet, sed per accidens, quia accidit
ædificatori musices peritia. Hominem
quoq; edere, dormire, & moveri dicim⁹
& quidē p se de homine toto hæc dicū-
tur.

tur. At de anima per accidens solum affirmari poterunt, quatenus ea scilicet pars est hominis, cui ista per se tribuuntur. Sic de persona Christi dicitur per se, quod sit essentialiter ubique: de Humanitate autem per accidens, quia videlicet pars est eius personæ, quæ altera sui naturæ essentialiter & per se ubique est. De sanctis nullo modo potest affirmari, quod parte aliqua substantiæ suæ ubique sint. Non enim substantia sanctorum pars aliqua est naturæ vel personæ, cui hoc per se tribuitur: multò minus accedit Sanctorum substantia alii substantiæ per se ubique præsentis. Quare non rectè affirmatur, Sanctos quoque ita posse dici per accidens ubique esse, sicut humanitatem Christi per accidens vel per synecdochen dicimus ubique esse. Nam sancti non efficiunt cū Diuinitate Christi hypostasim & indiuiduū vnū, ut Humanitas Christi: neque Diuinitas est pars aliqua personæ Sanctorum: multò minus accedit vel Sanctorum substantia

Diuinitati, vel hæc Sanctis. Et si nanque Diuinitas in Sanctis quoque est, non tamen est in his, ut in Christo, pars constituens personam eorum. Etenim Sanctorum quilibet est per se *76 d e 7*, siue hypostasis una: & Diuinitas quæ in ipsis est, tam non pertinet ad eorum hypostasim, quam non pertinet ad alius rei cuiuslibet substantiam. Sic certe non est Diuinitas seu pars quædam personæ Petri, quomodo eadem, pars est personæ Christi.

Sancti ergo substantialiter neque per se, neque per synecdochē, siue per accidens ubique esse dici debent magis quam corpus aliud quodlibet. Humanitas autem Christi, rectius per synecdochē vel per accidens dici potest ubique esse, quatenus pars est personæ ubique præsentis. Ex quibus illud etiam liquet, minus absurdè me per accidens pedi tribuisse vim intelligendi, quam tribuatur Sanctis omnipræsentia per accidens. Pes enim hominis pars quædam est, non quidem constituens, sed integralis, personæ intelli-

telligentis. At Petrus neque constituēs neq; integris pars aliqua, longē minus accidens est Diuinitatis vbique præsentis, vt quæ nullo pacto concurrat ad constitutionem hypostaticos Petri. Sed hæc non ideo dico, vt peccatū excusem, vt qui ingenuē fateor comparisonem non esse optimam. Vtinā tam omnes essent parati errores suos confiteri, quā & fui, & Deo adiuuante deinceps futurus sum paratus & promptus.

Si vsitatē dicitur Humanitatē Christi vbique esse personaliter per accidens, vsitatē quoque dicitur, Humanitatem Christi esse Deum personaliter per accidēs. Nam sic est ac dici potest vbique esse humanitas Christi, quomodo est ac dici potest Deus esse. Cæterum quis est sic locutus in Ecclesia Christi ante nostram ætatem? Vbi Scriptura sic loquitur? Liberis verbis loquuntur Philosophi, inquit Augustinus, nec in rebus ad intelligendum difficillimis offensionem religiosarum

aurium pertimescunt. Nobis autem ad certam Regulam loqui fas est, ne verborum licentiâ, etiam de rebus, quæ his significantur, impiam, gignant opinionem. Hoc Augustini præceptum si maluisset sequi D. Schegkius, non venisset apud plurimos in eam suspicionem, quasi corporis Christi substantiam in omnia extendi loca putaret, modo tamen ineffabili. Eadem hodie multis persuasum est, eum tale quid velle, cum personaliter per accidens ubique esse eam scribit.

Præstabat certè hoc præsertim tempore, cum sacris literis, sanctisque doctoribus *συνήθως* dicere Christum corporis sui substantia in cælo esse nō hic in terra, sed Diuinitate eundem Christum nihilominus ubique nobiscum semper esse, quàm sic loqui, ut impiam absurdamque oratio gignat opinionem. Prudenter sanè Philippus Melancton monuit peregrinas & inusitatas phrasas diligenter esse cauendas. Mutato enim genere sermonis, aiebat, struntur

untur insidiæ. Itaque non video, cur accuset Schegkianus quod illâ phrasin, vt inusitatam & obscuram reprehendi. Etenim inusitatam esse ipse quoque fatetur, dum se sic loqui maluisse scribit, quam populariter & *rusticè*. Obscurâ esse res ipsa probat, dum falsam plurimorum animis impressit opinionem. Nec alia me causa promouit ad scribendam Declarationem, quàm quod malè à plerisque exponi verba eius animaduerti.

At coactus ita scripsit, dicat forsâ aliquis, vt qui certas phrasas à Theologis, quorum sententiam declarandâ suscepserat, vsurparas prius, interpretari instituisse. Si sic habet res, laudo. Illud autē non laudo, quod non inusitatas esse monuit, aut saltem exposuit, vt planior esset oratio. Ad me quod attinet, parum laboro, quomodo quisque loqui malit, dum de rebus certamen est nullum. Illud non excusat, quod Humanitatem Christi quodammodo ait dici posse Vbiq̃ue existere, qui modus alii creaturæ nulli verè

possit tribui, scilicet per *συγκλη* gubernationis, quatenus nesciente anima & nolente voluntate humana nihil per Diuinitatem suam agat Christus. Quoniam de hoc modo præsentiæ qualium litigatumque à nullo est, quod quidem ego sciam, quippe de absoluta solum humanitatis & corporis Christi præsentia disceptatio inter Theologos orta fuit: proinde frustra adfertur illa, quæ *ἐν τῷ σώματι*, & actus secundi vel gubernationis præsentia nominatur, quam neutra pars negauit.

Iam quomodo, siue cur ea reprehendat, quæ de corpore in sepulchro condito fol. 48. Declarationis meæ habentur, vix equidē dixero. Ego exempli & declarandi causa id protuli, quomodo scilicet Humanitas Christi personaliter possit vbique censerī esse, etiam si essentialiter seu re ipsa vbique non sit. Sicut corpus, dixi, in sepulchro tantum iacens, & anima, secundum Augustinum ad Dardanum, in inferno à corpore suo separata existens, nihilomi

hilominus dici potuere personaliter (non enim soluta fuit in morte vnio personalis Humanitatis & Diuinitatis Christi) cum Latronis anima in paradiso esse & in cælo, etsi re ipsa & essentialiter in cælo non essent vel corpus vel anima: sic potest nunc Humanitas Christi, quæ essentialiter in cælo tantum est, personaliter vbique præsens dici, quia Diuinitate sua vbique essentialiter præsens est hæc persona, Christus.

Hæc mea est illo in loco sententia, nō alia. Malè ergo me putauit D. Schegk. quærere, de quo nunquam dubitauī. Volui enim hoc exemplo docere, non sequi, si quis ita ratiocinetur: Humanitas Christi Vbique est personaliter: Ergo in omnibus locis actu primo præsentiæ siue absolutè adest. Declarant hoc tum quæ antecedunt, tum quæ mox sequuntur tam dilucidè & clarè, vt quomodo hîc D. Schegkiū excusẽ, equidem non reperiam. Cogor hic vt alibi quoque cogitare, eum

nonnihil humanis tribuisse affectibus,
& occasiones qualescunque reprehendi
captauisse, consilio fortè non
inutili, utinam etiam laudabili.

Paulò æquius illud de Lazaro car-
pit, quod minus cōcinnè à me dictum
fateor libenter. At ita perspicuè meā
sententiam exposui, ut ea nullum faci-
le sit offensura alium. Christus persona-
liter, dixi, hoc est, in persona Christi,
Dei & hominis, adfuit Lazaro morien-
ti Diuinitate sua. Idem ille Christus eo-
dem absuit Lazaro Humanitate sua
localiter. Iam quo loco tunc erat Hu-
manitate sua, non erat ut homo purus,
sed ut Christus, siue ut persona hæc,
quam nominamus Christum. Aberat
igitur ut Christus, id est, personaliter,
hoc modo, quo dixi, nō simpliciter ab-
erat personaliter. Equidem Christus
de seipso sic loquitur, Gaudeo propter
vos, quòd ibi non fui. Ergo persona
Christi absuit: ac nihilominus, idem il-
le Christus adfuit Lazaro essentialiter
sua Diuinitate in persona Christi.

Non

Non ergo negavi Christum totum personaliter Lazaro adfuisse, sed hæc nus dixi posse aliquo modo dici eum personaliter etiam abfuisse, quatenus altera sui parte abfuit. Interim tamen non eo inficias, minus propriè dici, Christum personaliter abesse, ubi humanitate sua essentialiter non est præsens, quum dicatur personaliter præsens esse, ubi Diuinitate sua est præsens. Quippe diuinitas Christi persona ab æterno fuit, Humanitas autem Natura est, non persona. Sed nec illud video, cur non etiam dici possit abesse. Ipse certè de seipso id affirmavit in hoc ipso loco, ut iam dictum est. Nec aliud sensit, cum dixit, se abiturum ad Patrem, relicturum terram, ascensurum in cælum, non futurum se semper nobiscum, carne scilicet. Hoc modo si voluisset, ut equidem debuisset, candidè mea interpretari D. Scheckius, non erat hac nunc opus defensione, in quo tamen, ut in aliis omnibus, quæ parum consideratè à me

dicta fuerint, facile me patior reprehendi. Qui totam eam partem fol. 40. & 41. perlegere volet, is perfacile videbit, iustene an iniuste hic me accusarit Schegkii. Putarem quoque ipsum fol. 23. contra me disputare voluisse, nisi ea palam diceret, quæ ipse nullibi dixi. Libet nihilominus hoc etiam exponere, ne quis me hic reprehensum putet, quia præsertim ad causam etiam pertinet. Ergo declaraturus quomodo intelligi deberet hæc oratio D. Schegkii, Humanitas Christi est ubique personaliter, per accidens tamen, inter cætera exemplum hominis attuli, his verbis: Addam adhuc vnum præterea exemplum. Ex anima naturali & corpore constituitur vna persona, Homo. De hac dici potest, quod mortalis sit & immortalis: at secundum aliam atque aliam partem. Nam secundum animam non moritur: at secundum corpus moritur, Dicit etenim quodam modo potest, animam personaliter mori, quia persona, cuius ipsa pars est,
dissol-

dissoluitur. Similiter corpus dicemus personaliter non mori, quia videlicet anima, cum qua personam constituit, non interit, hoc est, quia non omnes personæ partes corrumpuntur. Sed istæ phrasæ sunt inusitatæ, &c.

Hæc, inquam, videri potuisset reprehendere voluisse, siquidem ego itcirco mortalem animam esse aut dici posse dixissem, quia corpus mortale sit. Inusitatè dici posse affirmavi, animam personaliter mori, quia personæ, cuius ipsa pars altera constituens est, partes non omnes in morte corrumpuntur. Diceretur hoc parum usitatè & per accidens, eò quòd anima non est persona, sed pars eius. Iam constat totius propria & per se prædicata, de parte per accidens enunciari. Volui hoc docere, Humanitatem Christi illa D. Schegkii oratione tam non statui Ubique essentialiter, quàm non ponitur anima verè & per se mori, cum ideo mortalis dicitur, quia persona, quam cum corpore constituit, morti est obnoxia. Hoc e-

xemplo certè res tota plurimùm illustratur. Planè etenim docet, quid significetur hac phrasi, Humanitas Christi est personaliter per accidens Vbique. Loquor semper de omnipræsencia ipsiusmet substantiæ, siue actus primi & absoluti.

Eodem folio damnat, quòd dixi, eadem ratione dici, Diuinitas passiva vel mortua est personaliter, qua dicitur, Humanitas est vbique personaliter. Vtitur hoc argumento, quòd pati nec insit, nec prædicetur de Diuinitate per accidens λογικῶς. Ego similiter dico, essentialiter vel absolutè omnia loca implere, nec inesse nec prædicari de Humanitate per accidens λογικῶς. Sanè quomodo Diuinitas in Christi passione impassibilis mansit, simili etiam modo Humanitas in eiusdem Christi omnipræsencia in locovno est. Vt enim de Diuinitate per se dicitur, eam esse impassibilem, ita de Humanitate per se prædicatur, in loco seu, Vbi, certo ipsam esse comprehensam. Non dixi ego

Diuini-

Diuinitatem eodem modo per accidens esse passam: quo passa est Humanitas, sed dixi, Humanitatem neque rectius neque melius dici ubique personaliter per accidens. Si malè dixi, cōfuter D. Schegkius: ego me peccauisse hac in parte nondum animaduerto. Tam enim alienum est ab humanitate Christi, vt absoluta substantiæ præsentia Vbique verè adsit, quàm est alienum à Diuinitate, vt pati potuerit.

Quod dico sic volo intelligi, tam nō debere nos illud de Humanitate affirmare, quàm non pōt hoc rectè ac verè Diuinitati tribui. Et hoc modo à me dictum fuisse, patet ex illis quæ fol. 24. & 42. Declarationis meæ scripsi, vbi rem totam pluribus exposui, quæ Schegkius faciliè præterit. Quod si is de alio omnipresentiæ modo loquitur, quid hoc ad me attinet? Non potest nescire, me non de alia, quàm de absoluta substantiæ Humanitatis Christi præsentia disseruisse, vt de qua sola lis mota fuerit. Itaque non satis bene facere vi-

detur, quod dum hanc solam nos negare videt ita nobiscum agit, ac si etiā illam negaremus aut negauissemus aliquando, quam ^{ἐπεστυχόν} & actus secundi præsentiā ipse appellat, de qua ego me nunquam dubitauisse memini, vt postea pluribus ostendam. Nūc monstrauisse sufficit, immeritò me ab eo hīc, vt vbiq̃ue fermè accusari.

Quod dicit, Neminem dicere diuinitatē esse passam, valde gaudeo. Vtinam nulli sic fuissent locuti, vt aliis suspicionem hoc de ipsis cogitandi prae-buissent. Adde quòd quidam ausus est scribere, necesse esse vt humanitas id sit, quod Deus est. Quòd si ergo passio per se inerat humanitati, atque hæc est quod Deus est, quis non hinc effici opinetur, passionem in Deum per se cadere? Quod ideo hīc refero, vt à talibus abstineant homines locutionibus. In mea quoque Declaratione quorundam talium non alia de causa mentionem feci, quàm vt illos, quibus tunc solis scribebam, admonerem, quomodo
in.

interpretari tales phrasas deberent, quoties in eas incidissent. Incidisse autem eos sæpe, non ignorabam, qui scirem eos scripta legere, in quibus frequenter similes occurrunt.

De Nathanaele dixi, eum à Christo non fuisse visum sub ficu corporeis oculis, sed Diuinitatis oculis tantum, ut sic loquar. Pri⁹ laudat Schegk^{ius}: illud autem sugillat, quod dixi, sola Diuinitate visum esse. Quam rectè ipse viderit. Ego certè ex collatione locorum omnium scripta ipsius interpretor. Idem si facere ipse quoque maluisset, hac molestia nunc vterque careremus. Ego de essentiali humanitatis Christi Ubiquitate sola disserui, & ad hanc, ut ad verum Icopum omnem orationem direxi, atque iccirco quæ hanc non visa sunt propugnare, vel omnino preterii, vel parcè tantum attigi, ut videlicet illis eam non defendi indicarem solum. Sic dixi Christum sola Diuinitate essentialiter & personaliter præsentem viisse Nathanaelem, at humanitate essen

tialiter præsentem non vidisse. Nō negavi interim Christum absentem licet corpore, anima tamen sua eundem Nathanaelem quoque vidisse. Quocirca addidi, Sic dicimus nos aliquem vidisse oculis, quem animo tantum appeximus, quanquam non nesciam exempla hæc nostra, non omni ex parte & semper diuinis mysteriis respondere, ex ipsis tamen illa utcumque discimus cognoscere. Deinde fol. 81. tam apertè dixi, ut apertius non potuerim, Diuinitatem ostendisse humanitati siue animæ suæ Nathanaelem sub ficu, & Lazarum morientem, etsi non per corporeos oculos præsentem hæc ostenderit. Si ergo Diuinitatem animæ suæ patefecisse & ostendisse tum hæc tum alia dixi, quomodo hîc accusor? Hoc dicere volui, eum humanitatis substantia non sic fuisse præsentem Nathanaeli, ut potuerit oculis corporeis ipsum videre, sed totum Christum Diuinitate sua solum essentialiter ipsi fuisse præsentem.

De

De loco ad philipp. 2. plura hîc nō dicam, postquam constat eum à D. Schegkio huc non torqueri, vt ex eo absoluta Humanitatis Christi in omnibus locis præsentia p̄betur. Quid de huius loci expositione cū veteribus & recentioribus propè omnibus Ecclesiasticis scriptoribus sentirem, in Declaratione mea fol. 68. abundè satis, quanquam obiter, indicaui.

Quæ de octauo articulo scripsi, i-
deo scripsi, quòd alicui videri possent
patrocinari factò illorum, qui pro ea-
dem re ponere aliquando videntur,
personalem vnionem, & sessionem ad
dexterā Patris, quarū illa nomine per-
fectionis hecticæ humanitatis Christi,
seu *ἡμεῖς* Diuinitatem sibi in perso-
næ vnitate copulatam definitur; alte-
ra perfectionis *ἡμεῖς* phrasi exprimitur.
Modò cōfusio harum rerum nulla fiat,
ac personalis vnio naturarū diuersarū
& inæqualium in vnā personam si-
ue indiuiduum copulatione definia-
tur, non sola operatione describatur.

(nam non *in ipse*, sed substantiæ inhabitatione definitur hypostatica vnio: quippe homo assumptus nō idco Deus est, quia per humanitatem Verbum vel omnia vel aliqua agit: sed quia in solo Verbo sic subsistit humanitas, vt vna sit vtriusque naturæ hypostasis) nihil habeo quod magnopere mutari velim, ad me quod attinet.

Sine causa quoque me accusat, quasi negarim *diaphanè* quod in oculis est, instrumentum eise facultatis videndi. Si oculum totum instrumentum esse concedo, quomodo vel partes, vel conformationem vel qualitates eiusdem sine quibus oculus non foret oculus, ad instrumentum non pertinere putarim? Ego de diaphano externi aeris loquebar, non de interno oculi, atque id cum phantasia rectè affecta, & speciebus concinnè depicta comparauī. Hoc dixi non esse verum & proprium virtutis uidendi instrumentū, tamen si causa sit, sine qua non potest videndi potestas oculo siue per oculū pro-

proprium suum instrumentum suam actionem exercere. Appellet sanè aliquis cum Galeno instrumentum illud etiam, non repugnabo, modo rectè sentiat, neque proprium & primum, potentiaè videndi instrumentum esse putet

Quis non suspicetur ex hoc & ex aliis plerisque locis D. Schegkium magno studio & admodum anxie conquisivisse occasiones qualescunque carpendi & reprehendendi? Decueritne eum, an non decuerit, hinc non dico. Ego huc potius inclino, ut minus commodè dicta, ex authoris sententia interpreter potius, quam ex verbulo aliquo vel omisso vel negligenter polito, peruertam, aut in deteriorem partem rapiam. Ideòne, quia non addidi, de externo aeris diaphano me loqui (de quo tamē me solo fuisse locutum non modò Schegkius preclare videt sed vel rudis aliquis intelligat) hæc reprehendi oportuit? Haud melioribus rationibus illa refellit, quæ pro simili-

tudine sua animæ & corporis declaranda, in Declaratione mea à fol. 79. vsque ad 88. attuli. Quod ut liqueat omnibus, non nihil hac etiam de re dicam.

Quia D. Schegkius in libro suo scripserat, sic exercere Diuinitatem Christi omnia omnipotentia suæ opera per humanitatem, ut per instrumentum, quemadmodum anima per corpus actiones suas exercet, ne ex hac similitudine perperam intellecta aliquis conaretur absolutam corporis Christi præsentiam struere, declarare eam nolui. Ante omnia igitur non esse eam undiqueque similem monui, atque id ex ipsomet D. Schegkio ostendi. Non enim contra ipsum scribere in animo habui, sed quæ obscure scripsisse videbatur planiora reddere studui.

Ergo disparitatem primùm in re esse dixi, quòd Diuinitas non sit forma humanitatis, quemadmodum anima forma est corporis sui. Deinde non sic animam ante corpus extitisse, aut egisse

se aliquid dixi, vt Diuinitas ante humanitatem assumptam extitit, atque vniuersa creauit & conseruauit, non minus antè, quàm post assumptam humanitatem. Tertio, in homine vtrunque partem constituentem finitam esse: in persona Christi, alteram infinitam, alteram verò finitam esse. Quarto nō sic Diuinitatem solū intra assumptam humanitatem suam velexistere vel agere, quemadmodum anima, dum est in corpore, intra ipsum tantū est essē rialiter ac verè, atque extra ipsum hoc modo nihil operatur. Ex his intelligitur magna esse dissimilitudo, ideoque nō posse fieri, vt sic per humanitatem Christi Diuinitas omnia & vbique agat, quomodo per corpus suum anima omnia agit.

Deinde dixi hāc similitudinē posse intelligi, de internis solū actionibus velexternis tantū, vel vtrisque simul. De internis falsam esse ex eo demonstraui, q̄ non patefecit animæ suæ cogitationes cordium, nec ostendit ei

Nathanaelem sub ficu, aut Lazarum morientem, per animam, vt per instrumentum. Similiter non excitauit corpus per corpus, neque animam cum corpore iterum iūxit per instrumentum animæ, sed omnipotente sua virtute animam iterum in corpus indidit atque ad vitam: sic humanitatem suam reuocauit, quam deinde etiam eadem virtute supra omnes cælos extulit. Hic illud obiter attigi, animam quoque per mentem exercere operationem aliquam, vt ad eam instrumento corporeo non habeat opus. Mens enim non sic intelligit per instrumenta, vt anima per oculum videt.

Atque hæc cum rectè ac verè dixi, non etiam aliud dixi, mentem dum in corpore est anima, siue facultatis corpus informatis adminiculo intelligere. Etenim cum intra corpus sit, nec ad ea que foris sunt, pertingat, rerum species per sensus inferri primum, atque iis phantasiam, tamquam speculum quoddam pingi oportere dixi. At hoc addidi, tam

non

non esse propterea phantasiā (intelligo partem eam cerebri, in qua species rerū sic pinguntur ut de eis hīc loquimur) verū ac propriū mentis instrumentum, per quod intellectiōem, præsertim sui ipsius, operetur, quā non sit aeris diaphanum propriū instrumentum potentiæ vidēdi, etsi causæ rationem habeat, sine qua Mens nihil nostratum rerum intelligat tantisper, dū in corpore inclusa tenetur. Equidem sicut aliud est speculum, aliud imago in eo apparens, aliud visio seu perceptio huius imaginis, quæ per oculū fit, atque sine eo fieri non potest: sic aliud est phantasiæ corpus, aliud in eo apparentia simulachra, aliud horū inspectio seu mentis actio, qua hæc verè intelligit. Atque hanc postremā Mentis actionem, non sic per corporeū instrumentum exerceri dixi, quemadmodum visio per oculum exercetur.

Aristotelica hæc esse, aut ab ipsius dogmate nō esse aliena, scio, quicquid aliis videatur, id quod ne Schegkium quidē negaturū cōfido. Poterat ergo sine

reprehensione ista præterire. Addam
nunc illud etiam, ne hîc quidem com-
parationem illam locum habere pos-
se. Non enim sic habet Christi Diuini-
tas opus humanitate sua ad omnia om-
nipotentiæ suæ opera exercenda, vt op^o
habet Mens Phantasia species offeren-
te. Nô enim humanitas Diuinitati, sed
contrâ Diuinitas humanitati reuelat
& patefacit cuncta. Sûnt etenim quædâ
opera, vt rectè D. Schegki⁹ monet, quæ
Christus absq; humanitate, vt instru-
mento, non potuit præstare, vt nasci,
mori, resurgere, Intercessoris & Iudicis
persona fungi. Reliqua vt potuerit abs-
quæ ea efficere, non tamen voluit.

Quæ post hæc de operib. Christi ex-
ternis, siue quæ extra se agit, in Declara-
tione nostra diximus, nō improbat vel
accusat, quantū vidi, D. Schegki⁹. Hoc
de causa nō est, cur nos de iis plura hîc
dicamus. Qui scire aut videre ea cupit
ibidē loco iā ante citato plegat. In præ-
sentia hoc solū diligenter ac seriò notā-
dum, & tenendū est, D. Schegkium, vti
fol,

fol. 19. & 30. & demum etiam 35. Responſio. ſuæ habetur, ſic interpretari eam ſimilitudinem: hætenus Diuinitatē dici omnia ſuæ omnipotētiae opera extra ſe iſtrumēto humanitatis ſuæ exercere, vt anima corporis ſui iſtrumento agit, quatenus nihil uſque efficit abſque conſcientia mentis ſuæ humanitatis atque eiuiſdem voluntatis conſenſione. Hanc ego interpretationem facile nunc admitto.

De beatorum corporum motu & loco, ea tantum quæ in Declaratione ſcripſi, paucis additis, repetere hic uolui. Cū in loco eſſe dico corpora beatorum, ita locum intelligo vt idem ſignificet quod certum, ubi. Neq; puto D. Schegkium vnquam dubitauiſſe, quin hoc modo corpora noſtra in loco futura ſint, vt qui in utroque ſcripto non ſemel affirmet, Chriſti corpus ſic eſſe in loco, id eſt, alicubi, vt non ſit tūc ſimul alibi vel ubique. Phyſicum locum, vt de eius natura & uiribus Ariſtoteles diſputauit, in cælo nullum eſſe omni-

no persuasissimum nobis est: sic & corpora ^{aut} fore, si per materiam intelligatur hæc materia physica, quatenus mutationibus est obnoxia, nihil dubitamus. Aliàs retentura corpora carnes & ossa, exemplo gloriosi corporis sui nos docuit Christus, cui fidem non habere sit impium.

Ut apertè dicam, ego in ea non sum sententia, istam apparitionem Christi, dispensationem quandam solùm fuisse, neque verè palpabile, visibile, & tantui renitens corpus, solidis ossibus & carnibus constans, eum nunc etiam retinere. Cum Augustino dico & sentio, immortalitatem ei datam, at naturam non ablatam esse. Hac de causa in Declaratione scripsi, nondum videre me cur corpora gloriosa nō sint se mutuò exclusura. Non enim talia corpora nos in resurrectione habituros opinor, qualia Origenes, aut Euticius ille Constantinopolitanus, qui & ipse tale quiddā somniasse videtur, sibi finxerunt, sed hæc ipsa nostra corpora immortalitate &

re & immutabilitate à Deo donata, reuocanda in vitam sempiternam firmissimè credo cum tota Ecclesia Christi. Plus apud me Christi adeoque vnius Iobi testimonium valet, omnibus Philosophorum falsis imaginationibus. Addidi & hæc in mea Declaratione: Ingenuè fateor, perabsurdum mihi videri, vt in alio ego sim, aut per medium alium transeam, aut alius integer homo per me totū penetret, aut intra me sit. Si scriptura hoc me iuberet credere, nō posset mihi vel absurdū vel incredibile videri. Nūc cum hoc nō docet, meritò videor nō credere, eò quòd recta ratio non fallit, quoties scriptura diuersum non docet.

Neque ad rem facit, Quod seminabitur, animale, & resurget spirituale. Non enim in spiritum vertetur, sed spiritui obediet, sicut nec corpus Christi in spiritum est conuersum. Quomodo crederemus carnis resurrectionem, nisi carne & ossibus nostris viui coram iudicio sisteremur? Sed hæc satis de hac

re. De motu quoque eorum præstat nō
philosophari multū, sed expectare
tempus, quo experiemur. Ego sanē nō
video, cur minus conueniat Sanctos de
vno ad aliū locū sic moueri, vt ipso-
rum conditioni congruet, quā quod
oculos, ora, aures, nares, ventremque
retinebunt. Si enim ideo non moue-
buntur, quia non indigebunt eo mo-
do, quo hic motū indigemus, ne ore
quidem, & ventre, manibus, & pedi-
bus ipsis indigebimus. Quocirca rudis
potius indigestāque moles corpus no-
strum iudicari debebit, quā organi-
cum & verum corpus humanum. Di-
cit scriptura Christum glorificatum de
loco in locum venisse. Physicōne mo-
tu an alio quid attinet disputare: Satis
est cum corpore venisse illō, vbi prius
non erat. Dicit eadem descensurum eū
in nubes in iudicio, & nos tunc glori-
ficatos in occursum ei rapiendos. Fru-
stra igitur dicitur motum in altera vi-
ta propter indigentiam esse, quemad-
modū hic est. Etenim si mouetur cor-
pore

pore suo Christus, nec indigere tamen re vlla potest, falsum illud erit. Mouebuntur etenim sancti eo modo, quo visum erit Christo. Dominus pro sancta & bona sua voluntate cuncta hæc rectè disponet.

Superest duplex adhuc reprehensio. Vna & prior, quòd de omnipresentia humanitatis Christi non rectè scripserim. Altera, quòd putem rem significatam Sacramento panis & vini non exhiberi, sed solummodo corpus Christi absens significari. Nam quæ fol. Responſionis suæ 7. scribit, persuasissimum quibuldam esse, Christum sic reliquisse terras, vt eorum quæ infrà sunt, inspectionem & procuracionem, ratione humanæ conscientiæ à se remouerit, de me ac nostris eum scribere nequaquam credo. Quippe hæc nobis absq; impudente adeòque sacrilega calumnia nullus tribuere poterit. Quocirca hoc, & quod de scolis & iuffenis quibuldam fol. 36. & 37. scribit, tanquam ad me non pertinens libenter præteri-

bo, & ad prædictas duas accusationes, nunc aliquid causa sic postulante, respondebo, propterea quòd earum me reum peragere malè tentat. Dico igitur vtrunque accusationem planè esse iniustam & falsam, quemadmodum validissimè, vt spero (quãquã inuitus) demonstrabo. Etenim si non aut magis aut æquè ad nostras Ecclesias quàm ad me istæ accusationes pertinerent, defensionem hanc libèter omisissèm. Sed cū ipse sit ausus hæc de nobis scribere, cur non ego ausim verum defendere? Humanitas Christiana actus primi siue absoluta præsentia ubiq; præsens sit, multis iam annis disputatum est, aliter id affirmantibus, alteris negantibus. Multi namque contenderunt: in Cæna Dominica corporis Christi substantiam corporaliter adesse cum panè sacro, & non minus verè (quamvis modum ineffabilem esse dicerent) quàm ipsum sacrum panē in ora piorum pariter & impiorum inferri de manu Ministri, Nostri contrà senserunt, Christi

Christi humanitatem nō posse in duobus vel pluribus simul locis essentialiter absolutēque præsentem concedi, atque ideo eo modo corpus Christi in Cœna, quod supra cælos tantum esset, minimè edi. Et de hac sola præsentia disputatum adhuc est ab omnibus Theologis: de alia nulla.

Nec aliam ego corporis Christi omnipræsentia vel oppugnaui, vel oppugnari ab aliis animaduerti. Ergo si de alia quapiā omnipræsentia, D. Schegkii loquatur, eamque me negauisse ait, iniuriam mihi facit manifestam. Solam illam negaui & nego, quam etiam ubique ipse negat & semper, quæ substantiam Humanitatis Christi ^{nos hos} præsentem in pluribus locis statuit, vel in omnibus. Quippe de sola hac disputatur hodie inter Theologos, & disputatum aliquot abhinc annis summa contentione fuit. Fiet hoc manifestū ex illis, quæ in Declaratione mea scripti fol. 36. his verbis: Porro cum nostri, omnes præsentia corporis Christi mo-

dos alios in Cœna Dominica admit-
tant, probent, laudent, doceant, vrge-
ant, inculcent, præter vnicum istum
corporalem essentia corporis Christi
modum. Sanè qui modum præsen-
tia nullum reiicit, vnico excepto, is cæ-
teros neque improbat neque negat.
Ego autem nos cæteros non modò ad-
mittere, verumetiam laudare ac do-
cere scripsi.

Eadem fermè leguntur postea his
verbis: Dixi suprà, & nunc repeto, vna
corporali & reali illa præsentia substan-
tia vel essentia corporis siue Humanita-
tis Christi demta, omnes præsentia
modos, de quibus adhuc facta est men-
tio, (quantum quidem ipse memini &
scio) admittunt libenter nostri. Quin
personalem etiam, siquidem ita intelli-
gatur, vt ex D. Schegkio exposui, ma-
ximè urgent, ac necessariam demon-
strant. Fol. 72. cùm Humanitatem Chri-
sti vno in loco siue, Vbi, iuxta essentia
esse dixissem, hæc subiunxi: Interim
nihil prohibet, quin virtute, gloria &
Maie-

Maieſtate, operationeque hominem Chriſtum vbique eſſe dicamus, quauis corporis ſeu Humanitatis ipſius eſſentia in vno duntaxat loco (vel vbi) actu contineatur.

Profecto, quiſquis non eſt omnino rudis, perfacile ex iam dictis, vt alia omnia interim mittam, perſpicit, me ſolam abſolutam corporis vel humanitatis Chriſti omnipreſentiam negare: eam ipſam, dico, quam D. Schegkſius modis omnibus damnat, aliam vero nullam. Qua ergo in parte falſam aut ſophiſticam vbiquitatem corporis Chriſti docui? Præter hanc abſoluti corporis corporalem ſeu eſſentialem præſentiã, duplicem præterea facit Humanitatis Chriſti præſentiam D. Schegkſius, quarum vnã *ἡ ἐξουσία* vel *τὸ ἔχειν*, alteram *οὐκ ἐργεῖα* gubernationis, ſub qua etiam Sacramentalis comprehenditur, definit. Vtranque hanc tam non negaui, vt haud ſciam, an de vlla vnquam re minus dubitauerim. Et de priore quidem tam ſæpe tam explicatè ſcripſi, vt ſtul-

tè faciam, si me defendere tentem. Itaque ex infinitis ferè locis illum solum adscribam, qui fol. 106. reperitur:

Sicut humanitas Christi est Deus, ita quoque omnipotens est, & Vbiq;. At qui non est per essentiam vel naturam suam Deus, sed tantum personaliter sibi coniunctam habet Diuinitatem. Non est ergo vel omnipotens vel ubique secundum naturam & essentiam suam, sed hac solum ratione, qua cum omnipresente natura personaliter iuncta est. Exemplum tale esto. Sicut humanum corpus, est Mens (^{o vñs}) qua anima nostra intelligit, ita ipsum quoque, intelligens est & immortale. Sed corpus secundum naturam & essentiam suam, non est Mens, sed Mentem sibi iunctam solummodo habet. Haecenus ergo corpus, intelligens est & immortale; quatenus sibi iunctam habet rationalem & immortalem substantiam. Ergo secundum essentiam & naturam suam propria manet corpus mortale, & rationis expers. (Fol. 74. longè aper-

pertissimis verbis, sed breuioribus idē affirmari inuenies.) Exēplum de Mēte proponere malui, quā de anima, quia hæc forma est corporis, illa non est, sicut neque Diuinitas forma est humanitatis Christi.

Hanc sententiam toties tam diser-
tis, tamque multis verbis in toto scri-
pto repetiui, vt insigniter iudem esse
illum oporteat, qui de mea sententia
dubitet. Schegkiū certē nihil dubita-
re, ipse quoque non dubito. De altera
quoque præsentie specie, quā ἐν ἐπὶ τοῦ
νοῦ vocāmus, nunquam nos dubitauisse
vel illa sola doceāt quę paulò antè pro-
duxi. Christū dicimus secundum vtran-
que naturam caput Ecclesiæ suæ con-
stitutum, Regem, Dominum, Medi-
atorem & Iudicem. Quo pacto talis
esse secundum vtranque naturam pos-
sit, si non secundum vtranque regnet,
ne quidem fingere licet. Equidem nō
puto, quenquā extitisse vnquam Chri-
stianum qui nesciat Christum totum
ἐν ἐπὶ τοῦ οὐνοῦ gubernationis præsentem nobis

esse, adeoque cogitationes cordiū nostrorū scire ac iudicare. Et quid aliud dicimus, cū eum ad dexterā Patris confedisſe in cælis dicimus?

Quid ergo, inquit aliquis, reprehēdit Schegkius? Fol. Reſponſionis suæ 24. ait, me ponere Humanitatem Vbi que, quia Diuinitas ipsius Vbi que ſit, hoc eſt, me proprietatem naturæ diuinæ transcribere Humanæ. Ego verò apertè dico, me hoc neque facere neque feciſſe. Quòd ſi in declaratione mea locus aliquis reperitur qui cuiſce modi aliquid ſignificare videatur, tam ſunt alii multi, qui ſententiam meam planius exponunt vt non verear vllius æqui hominis de me iudicium. Humanitas Chriſti neq; per ſe, neq; per accidēs, neq; alio modo vlllo qui ex cogitari poſſit, ſecundū ſubſtantiam ſiue ratione ſubſtantia ſuæ re vera & actu primo præſentia ſiue abſolutè vbiq; eſt, aut vbi que ſic eſſe à me poſita eſt. Hoc tantū docui, poſſe eam vbi que non eſſe quidem, ſed dici ſolū per Synecdochen

chen, nō quia diuinitas vbique sit, sed quia Diuinitate sua Christus vbique sit.

Ego cū de substantia humanitatis Christi absoluta siue essentiali & corporali præsentiā, de qua sola controuersia fuit, sermo est, nullo eam modo vbique esse assero. Attamen de ea per synecdochen quatenus est pars cōstituens personæ Christi, dici posse cōcedo, quòd sit vbique, id quod de substantia alia creata nulla sic dici potest. Falsum nanque est hoc de Helia, Petro & aliis cunctis hominibus sanctis, propterea quòd eorum nullus est pars constituens altera personæ Christi. Vt ergo in omnibus rectè dicatur esse Diuinitas essentialiter, sic falsè & malè dicitur in iisdem, tanquam pars hypostaseos eorum esse. Quocirca nō rectè dicitur à Schegkio, creaturam quamlibet sic posse per accidēs omnipræsentiē dici, cū nullius creatæ hypostaseos Diuinitas pars ita sit, uti pars est Christi.

Quo pacto ergo quærit D. Schegki^o folio 28. totus Christus ubique est, si humana natura nullo modo ubique est? Natura humana nullo modo ubique est omnipræsentia absoluta substantiæ, ut iam sæpè dictum est. Neque totus Christus siue omnes partes personæ Christi essentialiter ubique sunt, teste etiam D. Schegkio. Per synecdochen tamen siue per accidens Humana etiā Christi natura ubique esse dici potest, eò quòd partibus tribuitur per accidens, quod de toto per se annūciatur. Ad huius autem quæstionis explicationem, libet D. Vigilii verbis & exemplis uti. Is lib. 2. contra Eutichen sic scribit: Ergo dicimus Dominum iacuisse in sepulchro, sed in sola carne: & Dominum descēdisse in infernum, sed in sola anima: sicut dicimus hominem audisse vocem, sed solis auribus: vidisse lumen, sed solis oculis.

Sensus est: quemadmodum rectè dicimus, totum hominem intelligere, audire, videre, moueri, cū tamen omnes

omnes partes per se hominis non intelligent, audiāt, videant, moueantur: sic totum vbique Christum esse dicimus, cuius tamen partes omnes non sunt vbique. In causa est, quod toti personæ solemus tribuere, quod ea parte aliqua seu vna vel pluribus agit. Sic totus homo intelligit, neque corpus tamen per se intelligit: totus homo videt, non tamen omnes hominis partes vident. Homo enim solis oculis videt, auribus tantum audit, ac nihilominus videre audireque dicitur. Quippe actio semper toti hypostasi tribuitur, partibus autem vt instrumentis, quibus, aut per quæ hypostasis operatur. Sic dicimus vſitatè Christum, quatenus est numero vnus siue vna hypostasis, vbique esse, tametsi diuinitate seu per diuinitatem duntaxat vbique sit essentialiter. Nā & in Christo tribuūtur operationes & subsistentiā hypostasi vt operanti & subsistenti. Naturis autem vt principiis & quasi quibusdam instrumentis.

Ergo totus vbique Christus est ac di-

citur, licet sola diuinitate essentialiter ubique sit præsens, quatenus videlicet vna hypostasis, non duæ, idest, quatenus non est alius hic in terra, & alius in cælo, quantumuis secundum aliud hic in terris adsit, & secundum aliud in cælo tantum corporaliter sit. Nam Diuinitas Christi ubique præsens, non est simpliciter Diuinitas, sed Christi Diuinitas, nempe pars altera personæ Christi, hoc est, ubique assumptam habet Naturam humanam inseparabiliter, quod ad hypostasim siue ad hypostaticam vnionem attinet. Exemplum aliàs per omnia huic mysterio explicando congruēs, in rerum Natura nullum extat. D. Schegkius illustrè attulit admodum, de sole, siquidem cū suo splendore ponatur vnā facere personam, ex quo res vtcunque potest intelligi.

At verò inquit Schegkius, alia est ad huc humanitatis Christi omni præsentia. Quænam hæc est? Significatur, inquit, sessione ad dexteram Dei patris. Nempe præsentia est *ἡ παρουσία*, quatenus vide-

videlicet Diuinitas Christi Vbique essentialiter præsens, non sine conscientia & consensu assumptæ Humanitatis omnia vbique administrat. Definitur, vt vno verbo dicam, *συνεργεία* gubernationis & plena gloriæ atque imperii communicatione. At de hac nulla fuit quæstio. Et cùm nos humanitatē Christi omnipræsentem negauimus, de ea præsentia tantùm locuti sumus, de qua erat quæstio, nempe de essentiali & absoluta. Falsum ergo dicit Schegkianus cùm me illam synecdochicam præsentiam agnoscere scribit. Solam illam vel potius nullam agnosco, si de essentiali & actus primi siue corporea omni præsentia sermo sit. Si de *ἐνεργείᾳ* quæstio sit, nūquā me ita infanillē gaudeo vt de ea vel minimū dubitarem.

Sed nullo eam in loco explanas, respōdeat forsā aliquis. Dico nō minus esse falsum hoc etiam. Cū enim dico Christum esse cordium scrutatorem, Iudicem nostrarum actionum & cogitationum, Regem & Dominum, & In-

tercessorem nostrum: cū virtute eū sua, gratia, spiritu adesse nobis semper & vbique scripsi, non illud scripti etiam, nostra eū scire, auxiliūq; præstare velle? Non sumus Monothelitæ vt non suam etiam Humanitati voluntatem seruemus integram, neque sic insanimus, vt hanc diuinæ voluntati repugnare opinemur. Et hoc ipsū nos ex inaffabili sua erga nos gratia & beneuolentia accepisse corde scimus & credimus, atque ore profitemur. Poterat ergo Schegkius aliud interim agere, dum ista de nobis scriberet.

Simili nos afficit iniuria, dum nos in cœna Dominica præsentiam corporis Christi nullam aliam concedere ait, præter eam quæ sola fide intra se absentis corporis Christi speciem & fructū cōcipiente, definiatur, dūque negare nos affirmat, rē significatam vnā cū symbolis externis verè exhiberi. Hoc solū sentimus ac dicimus, corp^o Christi non adesse in cœna Dominica corporaliter, siue secundum substantiam,

&

& absolutè, ea scilicet præsentia, quæ propinquitate spaciî definitur, id est, sic ipsum non adesse, vt reuera cum pane intra ora nostra sic inferatur, vti panis sacer infertur, corporaliter scilicet, siue hoc sensus percipere, siue non percipere dicantur. Dicimus ergo absolutam Humanitatis Christi substantiã quatenus est creata & finita substantia, in cælo tantum nunc esse, atque ibi fide nostra apprehendi, eique præsentem esse, spacio & interuallo à nobis longissimè abesse. Hoc idem docet & affirmat D. Schegkîus in vtroq; suo scripto longè euentissimè.

Quid ergo in nobis desiderat amplius? Sanè nescio. Etenim ex suprà citatis ex mea Declaratione testimoniis clarissimè monstratum est, me alium præsentie modum nullum negare, sed omnes, quos adhuc audierim proponi libenter admittere & agnoscere. Quin etiam in edito libello de verbis Christi, Hoc est corpus meum, &c. aliquot argumētis docui, hætenus nobis cor-

pus Christi in cœna manducādum, & sanguinē bibēdum proponi, quatenus animas nostras cibare & potare possint. Iam constat absolutam carnem & absolutum sanguinem cibum & potū nō præstare animabus nostris, quæ corporata substantia nulla nutriātur. Itaque corpus Christi, non quatenus est corp^o, sed quatenus pro nobis in mortem datum est, edendum nobis in cœna proponi. Similiter & sanguinē suū nos iūssos esse à Christo bibere, non quatenus sāguis est & corporea substantia, sed quatenus pro nobis est effusus.

Et hoc modo consideratum corpus Christi, vnà cum fructu suo & efficacia, præfētissimum nobis in cœna esse, tantum abest vt vnquā negauerimus, vt hac ratione à plerisque accusemur hodie etiam, nos meritum & fructum corporis Christi pro nobis in cruce occisi tantum præsentia concedere, corporalem & absolutam carnis Christi præsentiam negare. Nullus nos, quod sciam

sciã adhuc accusarit, nedum reos peregit alius criminis scilicet quàm huius, quòd nimirum nō cōcedamus, carnis Christi substantiã verè & essentialiter & corporaliter intra ora nostra recipi. Equidem diligenter expendenda, semper scripsimus verba hæc, Pro nobis datur: Pro nobis effūditur: Facite in mei memoriam: Mortem domini celebrate donec veniat: Poculum est nouum testamentum. Si edimus & bibimus in cœna Sacramentū noui testamēti, hoc est, gratuita remissionis peccatorum p mortē & effusionē sanguinis Christi nobis impetratæ, quomodo, quæso, negamus corporis Christi præsentiam illam relatam, quam Schegkius docet? Si confirmatur & obsignatur in nobis testamentū nouū: si animæ nostræ verè cibātur corpore Christi tradito, & sanguine pro nobis effusō verè potantur, quomodo, quæso, non erunt præsentissima nobis corpus & sanguis Christi, quatenus illud est occisum, hic autem pro nobis est effusus? Si annūciamus &

celebramus mortē Domini, donec ad iudicandū nos redeat, id est, si in memoriā mortis ipsius facimus, quomodo non mortē eius præsentialissimā cordib⁹ nostris fateamur? Ergo absolutū corp⁹ Christi in cælo tātū esse nūc docemus: at præsentialissimum idem nihilominus nobis esse hac ratione, quaten⁹ scilicet traditum pro nobis est, omnino maxime & diligentissimè nostri semper docuerunt.

Quid aliud docet Schegkii in tota scripti sui vltimi secūda parte? Absolutū Christi corpus in cæna nō modò nō adesse, sed ne quidē prodesse nobis cōcedit, solāq; *ἐν τῇ εἰς ἡμᾶς* ad nos relata intelligi, ac definiri, quoad in cæna sumitur, plus decies scribit. Quæ cū iam olim ipse publicè quoque docuerim, inque Declaratione, ī qua ex professō de hac re nihil dixi, nō modò nō negarim, sed apertè satis expresserim, nostrique præ cæteris vrserint & inculcant semper, manifestè patet, ne hic quidē dissentionē esse nostrā sententiā, à veritate & mente

mente D. Schegkii. Quocirca si idem sentire Theologos Vvirtēbergicos verē affirmat D. Schegk. (q̄ equidē mihi de tanto viro polliceor) patet, controuersiam infelicem hanc omnem sublatam, & Ecclesiæ pacem esse tandem restitutam.

Quæ nostra sententia esset de carnis Christi vbiquitate vel omnipresentia diximus. Eandem esse D. Schegkii luculentē demonstrauius. A qua cū non dissentiant Theologi Vvirtēbergici, vt ex D. Schegkii testimoniis perspicuē probatū est, probatū & illud est nō dissentire amplius Theologos Heydelbergenses & Vvirtēbergicos in hac disputatione. Ad me quod attinet, rectē quædā à D. Schegkio reprehensa esse, si res magis ipsa, quàm consilium meū, spectetur, ingenuē cōfessus sum. Pleraque vel malē ab eo damnata vel nō ita intellecta, vt nos diximus: quædā etiā nobis tributa ab eo fuisse, quæ nunquā sensimus, preclarissimē ostēdi. Quòd si nō vbiq; omnia semper dixim⁹

& alicubi p incogitantiam aliquid omisimus, poterit tamen vnusquisq; ex collatione locorum, quæ nostra sit ac fuerit sententia, facillime perspicere.

Respondi, vt arbitror, ad omnes accusationes D. Schegkij, quātum causa præsens postulare visa est. Quæ de illis scribit, qui neminem de rebus Theologicis differere patiuntur, nō mercede conductum Theologum, ad me nō pertinet. Ego enim omnibus Christianis licere puto de rebus diuinis pro gratia sibi data cogitare, loqui, scribere, neq; in ea sū sentētia, quæ apud pōtificios valuit, solos Theologos, hoc est solos illos, qui precio accepto vel in Ecclesiis vel in scholis docent res sacras, potestatem habere de nostra salute rebusque ad eā pertinetibus disputare ac decernere. Hoc enī si aliquādo cogitasse rectum esse, neq; antea, neque nūc illa scripissē. Ad impiorū participationē q; attinet, nulla inter nos erit vnquam, puto, cōtrouersia, cū primū corporalis illa corporis Christi præsētia nuper nata

nata, iterū extincta sepultaque fuerit
Quod si factū nondum est, propediem
futurum nihil ambigimus. Quomodo
nanque traditū pro se corpus Christi,
ac nouum Testamentū edāt ac bibāt
impīi, nullus nō intelligit. Conculcāt
illī sanguinē Christi pro nobis effusum
pedib⁹ verius, vt ad Hebræos loquitur
Apostolus, quā eū sic bibāt, quomo-
do bibere eum nos Christus iussit. Nō
magis eius fiunt participes, quā cæ-
corū oculi lumen percipunt, nisi quod
cæci lumen tantū non vident, ma-
lique ob eam rem nihil amplius pati-
untur: impīi autem propter beneficii
oblati cōtemtum sempiternas pœnas
sunt perfoluturi, &c.

Haud aliter D. Schegkius impios
corpus Christi in sacrosancta Cœna
participare sentit, quibuscunque tan-
dem verbis sententiam suam expri-
mar. Quam ob rem nihil superesse
nunc video, quā vt Deum opt. max.
patrem Domini nostri Iesu Christi ex
toto corde orem, vt per sanctum suum

Spiritum nos regat, cogitationes, consilia, conatusque nostros huc dirigat, ut ad sui sancti nominis gloriam, Ecclesiae utilitatem, concordiam ac pacem, & plurimorum salutem conferamus, per Christum Iesum Dominum nostrum,
Amen.

F I N I S.

Pag. 48. lin. ult. pro, esset, lege, etiam.

